O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
INV №

Kuch — adolatda

Adolat

O'zbekiston Respublikasi ijtimoiy-siyosiy va huquqiy gazetasi

1995 yil 22 fevraldan chiqa boshlagan ✻ 2002 yil 12 iyul ✻ juma ✻ № 27 (366) ✻ sotuvda erkin narxda

● Бугун жамиятимиз олдида турган бу улуғвор ва мураккаб вазифаларни ҳал қилиш энг аввало таълим-тарбия, маърифат масаласига бориб тақалади. Бу масалага кенг жамоатчилик диққатини жалб этиш керак. Матбуот орқали, телевидение орқали одамларда маърифатпарварлик ғояларини тарбиялаш, мактаб-маориф тармоқларига ҳомийлик, саховатпешалик, савобталаблик каби эзгу хусусиятларни кучайтириш зарур.

Ислом КАРИМОВ.

ЯРИМ ЙИЛЛИК ЯКУНЛАРИГА БАҒИШЛАНДИ

Вазирлар Маҳкамаси Агросаноат мажмуининг жорий йил олти ойлик иш фаолияти якунлари ва галдаги вазифаларга бағишланган мажлиси бўлиб ўтди. Унда мажмуа таркибига кирувчи вазирлик, қўмита, компания, уюшма ва ташкилотлар раҳбарлари иштирок этди.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ўринбосари, қишлоқ ва сув хўжалиги вазири, мазкур мажмуа раҳбари Н. Юсупов бошқарган мажлисда Президентимиз Ислом Каримов раҳбарлигида мамлакатимиз қишлоқ хўжалигида изчиллик билан амалга оширилаётган аграр ислоҳотлар ўзини яққол самарасини бераётгани таъкидланди. Ўтган олти ой давомида агросаноат мажмуига кирувчи корхона ва ташкилотларда туб иқтисодий барқарорликка эришилди.

Барча тоифадаги хўжаликларда ялпи маҳсулот ҳажми қиёсий нархларда ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 4,5 фоиз ўсди. Жумладан, саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш — 1,4 фоиз, халқ истеъмол товарлари — 10,9 фоиз ортди. Чорва маҳсулотлари етиштириш сезиларли даражада кўпайди. Мол ва парранда гўшти, сут, тухум, шунингдек, жун тайёрлаш топшириқлари ортиғи билан уддаланди. Ўтган йилга нисбатан 2 минг 577 тонна пилла кўп ишлаб чиқарилди. Бошоқли дон экинларидан ҳар йилгидан ҳам яхшироқ ҳосил етиштирилди.

Шу билан бирга, қишлоқда ижтимоий-иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш бўйича белгиланган чора-тадбирларнинг бажарилиши ҳамма жойда ҳам кўнгилдагидек, деб бўлмайди. Айрим вазирлик, идоралар, вилоятлар ҳокимликлари суғориладиган ердан, сув ресурсларидан ва бошқа иқтисодий ишлаб чиқариш имкониятлари, мавжуд ишчи кучи, техника ва илмий салоҳиятдан етарлича фойдалана олмаяпти. Қишлоқ хўжалик техникасини ишга тайёрлаш, айниқса, ҳайдов тракторлари ва пахта териш машиналарини таъмирлаш ишлари суст амалга оширилмоқда. Бу эса ғалладан бўшаган ерларни пешма-пеш шудгорлаш, ўғитлаш, такрорий экинлар экишга салбий таъсир этмоқда.

Мажлисда аграр соҳани ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришни янада жадаллаштириш, минерал ўғит ва кимёвий воситалар етказиб берилишини қатъий назорат остига олиш, ер ва сув ресурсларидан самарали фойдаланиш юзасидан тузилган шартномалар бажарилиши мониторингини кучайтириш, сувдан фойдаланувчилар уюшмасини тузиш, шунингдек, қўшма корхоналар ташкил этиш, инвестицияларни кўпроқ жалб қилиш, акцияларни сотиш масалаларига алоҳида эътибор қаратилди.

(ЎзА).

Тўрақўрғон туманидаги «Олтин водий» ширкат хўжалиги вилоятдаги донгдор жамоалардан бири. Бу ерда деҳқончиликда илғор агротехника усуллари кенг қўлланилаётганлиги туфайли барча соҳаларда йил сайин юксалиш кўзга ташланмоқда.

Хусусан, жорий йилда бу ерда 25 тонна пилла етиштирилди. 200 гектар ғаллазорнинг ҳар гектаридан 61 центнердан дон олинди. Ғалладан олинган соф фойда 430 миллион сўмни ташкил этди. Содиқжон Темиров, Абдумўмин Ғоффоров бошлиқ фермерлар ҳар гектар ердан 81 центнердан дон ҳосили олишди.

Ғалладан бўшаган 40 гектар ерга такрорий пахта экилди. 433 гектар ерга маккажўхори дон учун экилди. Миришкорлар гектаридан 40 центнердан дон етиштиришни мўлжаллашмоқда.

Хўжаликда 510 гектар ерга пахта экилган бўлиб, режадаги 36,7 центнер ўрнига 45 центнер пахта етиштириш кўзда тутилган. Ҳозир ҳар туп ғўзада 2-4 тадан кўсаклар бор.

Суратда: Халқ депутатлари туман Кенгаши депутати, ширкат хўжалиги бошқаруви раиси Убайдулла АБДУЛЛАЕВ далада.

Турғунбек МАҲКАМОВ олган сурат.

РЕСПУБЛИКА «МАЪНАВИЯТ ВА МАЪРИФАТ» КЕНГАШИ МАЖЛИСИ

Миллий матбуот марказида бўлиб ўтган республика «Маънавият ва маърифат» кенгашининг навбатдаги мажлисида маданият, таълим-тарбия соҳаси ходимлари, ижодкор зиёлилар, ноширлар, оммавий ахборот воситаларининг вакиллари иштирок этди. Мажлисда маънавият ва маърифат ташкилотлари ҳамда матбуот, радио-телевидениенинг жамиятимиз ҳаётини эркинлаштиришнинг ҳозирги босқичидаги ўрни ва роли билан боғлиқ масалалар муҳокама этилди.

Мажлисни Бош вазир ўринбосари, мазкур кенгаш раиси Ҳ. Кароматов бошқарди.

Мажлис қатнашчилари Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Х. Султоновнинг жамият ҳаётини эркинлаштиришнинг янги босқичида маънавият ва маърифат ташкилотлари ҳамда оммавий ахборот воситаларининг ўрни ва роли тўғрисидаги маърузасини тингладилар. Маърузада мамлакатимиз Президенти ўзининг кейинги пайтдаги қатор чиқишларида, айниқса, маънавият ва маърифат намояндалари, журналистлар билан бўлган учрашувларда бу масалалар бўйича белгилаб берган устувор вазифаларга алоҳида эътибор қаратилди.

Таъкидлаб ўтилдики, одамларни бугун дунёда рўй бераётган мураккаб ижтимоий-сиёсий жараёнлардан хабардор қилиш, ҳозирги куннинг долзарб масалалари бўйича жамоатчилик фикрини шакллантириш, уларнинг ён-атрофимизда бўлаётган воқеалардан тўғри хулосалар чиқариши учун кўмаклашиш маънавият ва маърифат, оммавий ахборот воситалари ходимларининг энг муҳим вазифаси, профессионал бурчи ҳисобланади.

Лекин, афсуски, бугунги кунда бу борадаги ишларни талаб даражасида деб бўлмайди. Хусусан, матбуотда, радио-телевидениеда бирёқлама ва саёз фикрлар, баландпарвоз гаплар устунлик қилмоқда, аксарият журналист ва шарҳловчилар фаолиятида профессионал маҳорат, билим ва журъат етишмайди.

Маълумки, 2001 йил 11 сентябрда Америка Қўшма Штатларида содир этилган мудҳиш террорчилик ҳужумларидан кейин жаҳондаги сиёсий вазият кескин ўзгара бошлади. Табиийки, бу жараёнлар бизнинг минтақамизга ҳам ўз таъсирини ўтказмоқда. Бироқ бизнинг матбуотимиз саҳифаларида, радио-телевидение тўлқинларида халқаро майдондаги ана шу жараёнларни теран таҳлил ва талқин қилиш борасида ҳам оқсоқлик сезилмоқда.

Шунингдек, мажлис қатнашчилари томонидан жамиятимиз ҳаётида, мамлакатимиз ижтимоий-иқтисодий тараққиётида рўй бераётган улкан ўзгаришларни кино ва театр санъатида, рангтасвир асарларида, бадиий адабиётда тўлақонли акс эттириш, бу ютуқларнинг бунёдкори бўлган замонавий қаҳрамон образини яратиш барча ижодкорларнинг муҳим вазифаси бўлиб қолаётгани яна бир бор таъкидлаб ўтилди.

Айниқса, сўз эркинлиги тамойили ҳаётга кенг жорий этилаётган ҳозирги шароит ҳар бир ижодкордан, маънавият ва маърифат соҳаси ходимларидан ижтимоий фаолликни, профессионал маҳорат, журъат ва қатъиятни талаб қилади, бинобарин, матбуотда айтилаётган ҳар бир фикр чуқур асосланган бўлиши зарур.

Бу масалада журналистларнинг ҳақ-ҳуқуқ ва эркинликлари қанчалик катта бўлса, масъулият ва мажбурияти ҳам шунчалик юксак бўлмоғи лозим.

(ЎзА).

КОЛЛЕЖГА ИНВЕСТОР КЕРАКМИ?

Таълим ислоҳоти

ёки бозор иқтисодиёти йўналишида янги кадрлар тайёрлашда хориж билан ҳамкорлик истиқболлари хусусида

Мамлакатимизда таълимни ривожлантиришга дунё тажрибасидан келиб чиққан ҳолда ёндошилаётгани эътиборга лойиқдир. Хўш, халқ хўжалиги учун янги кадрлар тайёрлашда инвесторларнинг иштироки қандай бўлмоқда? Таълимдаги сифат ўзгаришлари-чи?

Мухбиримиз Самарқанд вилоят ўрта махсус касб-ҳунар таълими бошқармаси бошлиғининг биринчи ўринбосари Муртазо Абдураҳмоновга шу хусусда бир неча саволлар билан мурожаат қилди.

— Муртазо Абдураҳмонович, сизнинг бошқармангизни таълим соҳасида олиб борилаётган ислоҳотларнинг қайноқ нуқтасига қиёслаш мумкин. Ғарб андозалари асосида жиҳозлантирилган замонавий коллежлар, академик лицейлар аллақачон ёшлар фахрига айланган. Айтинг-чи, шундай ўқув муассасаларининг ичкарисида нима гап? Таълим жараёнида қандай ўзгаришлар юзага келди?

— Ичкарида ҳавас билан айтиладиган гаплар кўп. Биринчидан, сиз айтаётган ўша коллежлардан фарқи йўқ. Ўқув жараёнлари энг замонавий ЭҲМлар, компьютерларга таянган. Иккинчидан, узоқ йиллар давомида илк марта ўрта-махсус касб мутахассислари тайёрлашда бозор талаблари, ижтимоий-иқтисодий ривожланиши заруратларидан келиб чиққан ҳолда таълимга манфаатдорлик билан ёндошилмоқда. Чунки шўролар даврида қурилган касб-ҳунар билим юртлари ўзини оқламай қўйгани, уларни тамомлаб чиққан мутахассисларнинг малакаси бугунги бозор ишбилармонларини қониқтирмагани рост. Демак, ҳамма соҳада бўлгани сингари касб-ҳунар таълими соҳасида ислоҳотлар зарур эди.

Айни шу талаблардан келиб чиққан ҳолда кейинги учтўрт йил мобайнида вилоятнинг шаҳар ва туманларида 25 та коллеж ва 2 та академик лицей қуриб фойдаланишга топширилди. Умуман, жами 79 та ўқув муассасалари таъмирланиб, уларда таълим сифати тубдан яхшиланди.

Бугун замонавий касб-ҳунар таълими даргоҳларида 46 минг талаба таҳсил кўрмоқда. Улар бозор йўналишларидан келиб чиққан ҳолда энг зарур мутахассисликларни ўрганишмоқда. Қизиғи шундаки, янги тизимда бозор рақобати аллақачон ўз ифодасини топган. Таълимга масъул бўлган раҳбарлар, ўқитувчилар тест синовлари асосида танлаб олинади. Яқиндагина республика тест марказида коллежлар директорлиги учун муқобиллик асосида тест имтиҳонлари бўлиб ўтганлиги фикримизнинг далилидир.

— Яхши эслатдингиз. Бугун бошқарма тизимидаги таълимнинг жиловбардорлари кимлар? Уларга қандай талаблар қўйилмоқда?

— Айтиш мумкинки, ислоҳотлар моҳиятини чуқур тушуниб етган, янгиликка ўч, қалби, фикри уйғоқ кишилар. Одатда бундай раҳбарлар таваккал қилишдан, тажриба ўтказишдан ёки ўз обрўларини гаровга қўйишдан чўчишмайди. Натижа учун қаттиқ курашишади. Уларга қўйилаётган талаб ҳам битта — ёш истеъдодларни танлаб, тарбиялаш, уларни мамлакат равнақи учун хизмат қилишга тайёрлаш.

Биласизми, касб-ҳунар таълими соҳасида бугун 19 нафар фан доктори, 200 нафар фан номзоди бевосита раҳбарлик ёки мутахассислик ишларида банд. Ҳолбуки илгари ҳунар таълим соҳасида бирорта фан докторини учратаолмасдингиз. Демак, коллежда ёки лицейда дарс ўтиш фахрли ишга айланган.

— Муртазо Абдураҳмонович, яна коллежлар масаласига қайтсак. Ўтган вақт мобайнида бу таълим даргоҳларини қанча ёшлар битириб чиқишди?

— Ўтган йилдаги илк битирувчилар ва бу йилги мутахассисларни қўшиб ҳисобласак бир ярим минг нафар талаба касб дипломини қўлга олишди. Уларнинг аксарияти, банк, ҳисоб-китоб, қишлоқ хўжалигини механизациялаш, янги технологияларни жорий этиш, тиббиёт соҳаларида билимдон мутахассис сифатида иш юритишмоқда.

— Демак, коллежлар иқтисодий ривожланишларга туртки бермоқда. Бу ҳамма нарсани таълим ҳал қилади, мамлакатни тараққиёт йўлига олиб чиқади, деган фикрнинг илк амалий ифодаси. Шундай эмасми?

— Худди шундай. Иккинчи жаҳон урушидан сўнг хароба ҳолга келган Японияда таълимга ягона нажот йўли деб қаралган. Янги авлод тарбияси, билими учун мамлакат хазинасидаги энг сўнгги маблағларгача сарфлангани сир эмас. Бугун эса Япония дунёдаги энг илғор мамлакат. Сабаби, японияликлар ҳамма нарсани ўзлари яратишга, кашф этишга қодир. Ақлий салоҳиятлари юксак.

Демак, бу тажриба бизни ҳам тўғри йўлга олиб чиқади. Ислоҳотларнинг янги кашфиётларини яратади. Фақат бу интилишларни таълимдан бошлаш керак.

— Шу ўринда хориж билан ҳамкорлик касб-ҳунар таълими соҳасида қай тариқа намоён бўлаётганлиги хусусида гапирсангиз. Фалон коллежга инвесторлар келибди, деган гаплар ростми?

— Биласизми, иқтисодиётимизга янги кучларнинг кириб келишидан, янгича ёндошувлардан хориж ҳам манфаатдор. Чунки бу омил ўзаро алоқаларни юритишда муҳимдир. Шундан келиб чиққан ҳолда жаҳондаги бир қатор етакчи банклар ва илмий-техникавий ҳамкорлик жамиятлари бизга ёрдам қўлларини чўзишмоқда. Бугунги кунда Самарқанд шаҳридаги Туризм ва маиший хизмат коллежи, Жомбойдаги маиший хизмат коллежи, Пойариқдаги қишлоқ хўжалик касб-ҳунар коллежи «Осиё тараққиёти банки»нинг инвестициялар дастурига киритилган. Вилоятдаги 6 та коллежга Япония ва 15 та коллежга Жанубий Кореядаги банклар ҳомийлик қилишмоқда. Уларнинг кўмагида бу коллежлар замонавий ЭҲМлар, компьютерлар, мультимедиа тармоқлари билан таъминланди.

Германиянинг техникавий ҳамкорлик жамияти Самарқанд енгил саноат коллежига ҳамкорлик асосидаги маблағнинг илк қисми сифатида 10 миллион сўм ажратди.

Ҳамкорлик дастурига мувофиқ вилоят коллежларининг ўқитувчилари чет элларда малака ошириб қайтишмоқда. Фақат ўтган йилнинг ўзида 20 дан ортиқ педагог мутахассислар АҚШ, Канада, Дания ва Германияда билим ва тажриба ўрганиб қайтишди. Айни чоғда хорижий мутахассисларнинг ўзлари ҳам турлича йўналишлардаги коллежларимизда шартнома асосида дарс ўтишмоқда. Мақсад таълимни жаҳон стандартлари даражасига кўтариш, бу борада юзага келган тажрибалардан унумли фойдаланишдан иборат.

Бу каби ўзаро ҳамкорликлар натижасида коллеж ва лицейларга кўплаб адабиётлар, ўқув қўлланмалари ва жиҳозлари олиб келинди. Энг асосийси, дарс сифати ва самарадорлиги учун талабчанлик муҳити кучайтирилди. Илғор фикрли, новатор ўқитувчилар сафи кенгайди. Ахир дарслик ва қўлланмаларнинг бир қисмини айни шу ижодкор ўқитувчиларнинг ўзлари яратишган.

Касб-ҳунар таълимини ислоҳ қилиш йўлидаги ҳаракатлар бугун ҳам давом этмоқда. Мақсадимиз лицей ва коллежлар мамлакатнинг баркамол кишиларига айланишни ният қилган ёшларнинг орзуларини рўёбга чиқарсин. Тараққиётни маънавият, таълим етаклашини қалбдан чуқур ҳис этайлик.

t

Суҳбатдош: Зоҳир ТЎРАҚУЛОВ, «Адолат»нинг ўз мухбири.

Ахборот олиш майдонида...

«ИЛТИМОС, МУХБИР АКА, ХОДИМЛАРНИНГ ИСМИНИ ЁЗМАНГ!»

Қашқадарёда Касби туманининг ўз ўрни бор. У ўзининг қўли гул кулолларию, уста ҳунармандлари, миришкор деҳқонлари билан донг таратган. Бир сўз билан айтганда, касбиликлар қишлоқ хўжалиги соҳасида муҳим ютуқларни қўлга киритиб келмоқдалар. Хўш, етиштирилган хом ашёни қайта ишлаш, яъни, саноат ишлаб чиқаришидаги аҳвол қандай? Биз шу савол билан туман ҳокими Ҳалил Соатовга мурожаат қилдик.

— Саноат корхоналаримиз ҳам хом ашё етишмаяпти, деб тўхтаб қолгани йўқ, — дейди Ҳалил ака. — Ҳар ҳолда ҳаракат бор. Пахта тозалаш очиқ ҳиссадорлик жамияти ҳам, нон ишлаб чиқариш очиқ ҳиссадорлик жамияти ҳам ўз фаолиятини яхши юритаяпти. Фақат сутни қайта ишлаш заводимизда иш мароми қийинроқ кетаяпти. Аммо фаолиятини тўхтатгани йўқ. Сиз яхшиси, иккала жамиятимизнинг иш фаолиятини ўрганиб, матбуотда ёритганингиз маъқул. Қолаверса, ўзингизга керакли маълумотларни жамиятдаги мутахассислардан бемалол олаверинг.

Очиғи, туман ҳокимининг матбуотга хайрихоҳлигидан, қолаверса, бизга тўғри йўналиш берганларидан хурсанд бўлдик. У киши билан илиқ хайрлашиб, Касби пахта тозалаш очиқ ҳиссадорлик жамияти томон йўл олдик. Ўша куни соат 10.00 лар чамаси эди. Жамият раиси муовини Фахриддин Мўминовга учрашдик.

— Менинг вақтим йўқ. Меҳнатга ҳақ тўлаш бўлими бошлиғи Азамат Кенжаев сизлар билан шуғулланади, — деди у.

Азамат Кенжаевга учраган ҳам эдик. У ҳам: — Рухсатномангиз борми? — деди.

Биз текширувчи эмаслигимизни, журналист эканлигимизни, қолаверса, жамият ишлаб чиқариши, ижтимоий соҳада қилинадиган ишлар, ишчи-хизматчиларга яратилган шарт-шароитлар ҳақида маълумот олмоқчилигимизни айтдик.

— Барибир, жамият раиси рухсат бермаса бу ерда сизга ҳеч ким маълумот бермайди, — деб қўя қолди у.

Шундан сўнг биз суҳбатдошимизга «Журналистлик фаолиятини ҳимоя қилиш тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 9-моддасидаги «Журналист ахборот тўплаш ва текширув ўтказиш ҳуқуқига эга» деган сўзларни эслатдик. Шунда у:

— Ишлаб чиқариш соҳасида бўлса Фахриддин Мўминовнинг ўзи маълумот берсин. Иш ҳақи масаласида бўлса, тўғриси, энди 2001 йилнинг декабрь ойининг маошини аванс тариқасида ишчи-хизматчиларга тарқатаяпмиз. Жамиятимиз раиси жуда қаттиққўл. Яқинда қайсидир газетада заводимизни боплаб танқид қилиб чиқишибди. Шу сабабли сизга ҳеч ким маълумот бера олмайди. Келинг, яхшиси, мен сизни раис муовинига учраштирай, керакли маълумотни ўзи берсин, — деди.

Начора, тағин Фахриддин Мўминовга рўбарў бўлдик.

— Мен сизга ҳеч қандай маълумот бера олмайман, — деди у ҳам биз билан суҳбатлашишдан бош тортиб. — Жамиятимиз раиси Абдуғани Эргашев рухсат берса, кейин сизни саволингизга жавоб беришим мумкин. Акс ҳолда ўзимча сизга маълумот берсам, раис мени ишдан ҳайдаб юборади. Бола-чақамни ким боқади? Яхшиси кутиб туринг, раис Қаршида мажлисда. Келиб қолади.

Шу йўсинда соат бешларгача кутдик. Жамият раиси Абдуғани Эргашевдан дарак бўлмади.

— Сиз яхшиси эртага эрталаб келинг, мен раисга айтиб қўяман. У киши рухсат берсалар маълумот оласиз, — деди Азамат Кенжаев бизга юзланиб. Жамоадаги матбуотга муносабатдан таажжубланиб нон ишлаб чиқариш очиқ ҳиссадорлик жамиятига келдик. Бу ерда ҳам жамоа раҳбари Қаршига мажлисга кетган экан. Цехлардаги иш жараёнлари билан танишмоқчи эдик, рухсат беришмади.

— Раисимиз Абдураҳмон Очилов мени уришади, — деди бош ҳисобчи Баҳром Мирзаев. — У киши мени ҳақорат қилишини истамайман. Қолаверса, текшириш учун рухсатномангиз ҳам йўқ экан. Раисдан рухсат олиб иш жараёнларини кўраверинг. Нонларимизнинг ҳар буханкаси 600 граммдан. Ҳа, айтмоқчи раис рухсатисиз мен сизга ҳеч қандай маълумот беролмайман.

Нима ҳам дердик. Баҳром Мирзаевга ҳам текширувчи эмаслигимизни, журналист эканлигимизни, корхона фаолиятини ўрганмоқчи эканлигимизни тушунтирмоқчи эдик, фойдаси бўлмади.

— Эртага келинг, мен бугун ёки эрталаб раисни ҳар қандай шароитда ҳам кўриб, айтиб қўяман. Кейин текшираверасиз, — деди у.

Начора иккала ҳиссадорлик жамиятида ҳам муовин ва бош мутахассисларнинг етарли ҳуқуқий билим ва савияга эга эмаслигини сезгач, матбуот учун барча идораларнинг эшиги очиқ бўлиши лозимлиги, демократик жамиятнинг асосий шартларидан бири эканлигини таъкидлаб ўтирмадик ва улар билан хайрлашдик.

Йўл-йўлакай Шарифбой Абдуллаев мудирлик қилаётган савдо дўконида бўлдик. Ҳаммаёқ тоза, озода. Маҳсулотлар тартиб билан териб қўйилган. Саломаликдан сўнг мудирга савол билан юзланамиз.

— Нон сифати қандай! Қолаверса, пештахтада харидоргир маҳсулот туриб қолмаяптими?

— Ноннинг сифати баъзида яхши, баъзида... Сифатли пиширилган вақтда сотувда яхши кетаяпти, — деди у.

— Пештахталарга териб қўйилган нонларни катталиги нега ҳар хил, — деган саволимизга Шарифбой Абдуллаев лом-мим деёлмади. Шундан сўнг туман ҳокимлиги вакили Шуҳратжон Зиёдов ҳамкорлигида 2 буханка нонни дўкон тарозисида тортиб кўрдик. Бири 475 грамм, иккинчи буханка нон эса 550 грамм тош босди.

— Нонни қаердан оласизлар? — дедик сотувчига. У «катта нон комбинатидан оламиз» деб жавоб қилди.

— Демак, Абдураҳмон Очилов раҳбарлик қилаётган жамиятдан олишар экан, — қўшиб қўйди менга ҳамроҳлик қилаётган ҳокимият вакили.

Эртаси куни эрталаб Касби пахта тозалаш очиқ ҳиссадорлик жамияти раиси муовини Фахриддин Мўминовга яна учрашдик. У бўлса бизни масхара қилгандек кулимсираб:

(Давоми 2-бетда).

Халқимизда «Дони бутнинг нони бут» деб бежиз айтилмаган. Бугун далаларда етиштирилган мўл-ғалла ҳосилини нес-нобуд қилмай йиғиштириб олинаётгани ҳеч кимни бефарқ қолдираётгани йўқ. Чунки ғалла ҳақиқатдан ҳам фаровонлигимиз манбаи, тўкин-сочинлигимиз рамзи, энг муҳими, ризқ-рўзимиз бўлиб юксак хирмонлар ила бўй ростламоқда. Вилоятимиз ғаллакорлари ҳам бу йил юксак муваффақиятга эришиб, мамлакатимизда биринчи бўлиб шартномавий режани бажаришга муваффақ бўлдилар. Давлатга 224 минг 800 тонна дон етказиб берилди. Бу юксак марра ғалла ўрим-йиғимининг йигирма бешинчи иш кунида забт этилди. Ялпи ҳосилдорлик ўртача 42 центнерданга тўғри келди. Эришилган ютуқдан руҳланган ғаллакорлар ўрим-йиғим ишларини қизғин давом эттиришиб, шу йилнинг 29 июнига қадар умумий хирмонни 25 минг 975 тоннага етказишга муваффақ бўлдилар. Давлат режаси 100,5 фоизга адо этилди.

ЎРОҚДА ЙЎҚ, МАШОҚДА ЙЎҚ, ХИРМОНДА ҲОЗИР

Шуни мамнуният билан таъкидлаш жоизки, эришилган муваффақиятларда соҳамиз хизматчиларининг ҳам ўзига хос ҳиссалари бор. Биз мавсум давомида Вазирлар Маҳкамасининг шу йилнинг 23 апрелидаги «2002 йил бошоқли дон экинлари ҳосилини йиғиштириб олишга доир ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори ижросини таъминлаш юзасидан муҳим ишларни олиб бордик. Жойларда прокурор назорати ташкил этилиб, қатор текширишлар ўтказилди. Уларда аниқланган камчиликлар юзасидан ўз вақтида тегишли чоралар кўрилди.

Ғалла – эл ризқи. Уни талон-тарож қилмоқчи бўлганлар чувварани хом санашади. Бироқ Бандихон туманидаги Ғ. Ғулом номли жамоа хўжалигида оилавий пудратга бошчилик қилаётган Бозор Лўппиев ўз нафси йўлида шундай ризқни талон-тарож қилишдан ҳам қайтмади. Даласидаги трактор тиркамасига тўкилган 16 минг сўмлик, яъни, 400 килограмм арпа донини ўзлаштириб юборди. Аммо қилни қирқ ёрадиган прокуратура ходимлари ундан уддабуронроқ чиқиб қолишди. Жиноятини фош этишиб, танобини тортиб қўйишди. Охир-оқибат эл ризқини туя қилган Бозор Лўппиевнинг қишлоқдошлари олдида юзи қора бўлди. Қизириқ туманининг «Меҳнатобод» ширкат хўжалигида ҳам шундай ҳолатга дуч келинди. «Ўроқда йўқ, машоқда йўқ, хирмонда ҳозир», деганларидек хўжаликда истиқомат қилаётган Ботирали Чориевнинг кўнгли ғаллакорларнинг пешона тери эвазига етиштирилган буғдойни ўмаришни тусаб қолди. Ғалла ўрим йиғими қизғин бораётган далаларнинг бирига бориб атрофни обдон кузатди. Унинг назарида ҳамма ёқ гўёки сув қуйгандек тинч ва осойишта эди. Шу пайт ёнидан буғдой юкланган автомашина ўтиб қолди. Ботирали ботирлик қилиб машинанинг орқа кузовига чиқди-да, 30 килограмм, жами 2040 сўмлик буғдойни қопга солди. Амаллаб пастга тушиб жуфтакни ростлаб қолмоқчи эди уддасидан чиқа олмади. Туман прокуратураси билан ИИБ ходимларининг «тўри»га илинди.

Ғалла ўрим-йиғими мавсуми давомида дон қабул қилиш омборхоналарининг қай тарзда жиҳозлангани ҳам мутахассисларимизнинг синчков нигоҳидан четда қолгани йўқ. Бойсун туманидаги «Бойсундон» масъулияти чекланган жамиятида ёнғин хавфсизлиги қоидаларига риоя қилинишининг аҳволи ўрганилганда ғалла қабул қилинадиган омборхона биноси ўт ўчириш воситалари билан тўлиқ таъминланмаганлиги аниқланди. Мазкур ҳолат юзасидан масъулияти чекланган жамиятнинг омбор мудири Ш. Ҳайдаровга нисбатан Ўзбекистон Республикаси МЖтКнинг 211-моддаси билан маъмурий жавобгарлик тўғрисида иш қўзғатилди. Қумқўрғон туманидаги М. Мирзаев номли очиқ турдаги ҳиссадорлик жамиятининг дон сақланадиган омборхонасида ҳам шундай камчиликларнинг борлиги аниқланиб, ўз вақтида бартараф этилди ва тегишли ходимларга нисбатан зарур чоралар кўрилди.

Айрим хўжаликларда бошоқли донни топширишда давлат андозалари талабларининг бузилишига йўл қўйилганлигига асло бефарқ қараб бўлмайди. Хусусан, Ангор туманидаги «Мустақиллик» ширкат хўжалигида пудратчилар томонидан йиғиштириб олинган ҳосилни туман дон қабул қилиш шохобчасига топширишда шундай камчиликка йўл қўйилган. Давлат андозаси талаблари бузилиб, ғалланинг ифлослик даражаси беш фоиз ўрнига 10 фоизга кўтарилиб кетган. Ширкат хўжалиги пудратчиси Норбой Хўжамқулов томонидан топширилган ғалла маҳсулотлари етарли даражада қуритилмаган ва бегона ўтлардан тозаланмаган. Хўжалик лаборанти Х. Юсупов эса уни қабул қилиб олаверган. Лаборатория кўригини тўғри ташкиллаштирмаган. Мазкур ҳолат юзасидан шу йилнинг 31 майида қонун бузилишига йўл қўйган пудратчи Норбой Хўжамқуловга нисбатан ёзма равишда огоҳлантириш эълон қилинди. Ширкат хўжалиги лаборанти Х. Юсупов эса интизомий жавобгарликка тортилди. Бу каби камчиликларни тумандаги бошқа хўжаликларда ҳам кузатиш мумкин. Жумладан «Қорасув» ширкат хўжалиги пудратчиси Баҳодир Ёқубов, лаборант Дилмурод Алламуродов, «Таллимарон» ширкат хўжалиги пудратчилари А. Ҳайитов, Ш. Авазов, А. Рўзиев ва лаборант О. Холиқов, «Хомкон» ширкат хўжалиги пудратчиси И. Муҳаммадиев, лаборант А. Кенжаев, «Ўзбекистон мустақиллигининг 10 йиллиги» ширкат хўжалигининг лаборанти Й. Маматов, Б. Химматов номли фермер хўжалиги бошлиғи Тўхтамиш Ҳимматов каби ўз ишига масъулиятсизларча ёндошган ўнлаб мутахассислар ҳам давлат андозаси талабларига тўлиқ жавоб бермайдиган ғалла маҳсулотларини туман дон қабул қилиш шахобчасига ўтказиб юборишган. Прокуратура ходимлари томонидан олиб борилган текширишлар жараёнида аниқланган бу каби қатор камчиликлар ўз вақтида бартараф этилиб, бошқа қонунбузилишларнинг олди олинди ва айбдорларга нисбатан тегишли чоралар кўрилди.

Баъзи бир туманларда эса ғалладан бўшаган майдонлардаги сомон пояларини ёқиб юборилиб, ҳосилдорликнинг пасайишига ва тупроқ унумдорлигининг бузилишига йўл қўйилмоқда. Жумладан, Ангор туманидаги «Ислом» хусусий АЁКШи оператори Р. Чориев ва қоровул У. Бердиевлар мазкур шахобчага қарашли ғалладан бўшаган 50 сотихдаги сомон пояларини махсус ваколатли давлат органларининг рухсатисиз ёқиб юбориб, ҳосилдорликнинг пасайишига ва тупроқнинг бузилишига сабабчи бўлишди. Жарқўрғон туманидаги ўнга яқин деҳқон-фермер хўжаликларида ҳам шундай ҳолат кузатилди. Оқибатда ҳуқуқбузарликка йўл қўйган, ернинг унумдорлигини пасайиб кетишига сабабчи бўлган деҳқон-фермерларга нисбатан амалдаги қонунларга мувофиқ зарур чоралар кўрилди. Зеро, бу энди бошқалар учун аччиқ сабоқ бўлса ажаб эмас.

ИСЛОҲОТЛАРГА ҚАНОТ

ҚАРИСИ БОР УЙИНИНГ ПАРИСИ БОР

Кўча-кўйда, тўю маросимларда юзларидан нур ёғилиб турган ёши улуғ отахону онахонларни кўриб қалбимиз чексиз фахру-ифтихорга тўлади. Ахир улар кексалик гаштини суришиб эъзозу эътиборда юришибди. Эл-юрт ичида доимо азизу мукаррам эканликларини дилдан ҳис қилишмоқда. Ўзларига ўхшаб бошқаларни ҳам шундай ёшларга кириб юришларига дуо айлашяпти. Ўз навбатида ўзларига яратилган қатор қулайликлардан чексиз мамнунлик изҳор этишяпти. Бу бежиз эмас, албатта. Ахир улар амалдаги қатор қонунларимиз билан тўла муҳофазаланган. Айниқса, Ўзбекистон Республикаси «Фуқароларнинг давлат пенсияси таъминоти тўғрисида»ги қонуни, Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 7 сентябрдаги «2000-2005 йилларда ёлғиз кексаларни, пенсионер ва ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилишни кучайтиришга қаратилган чора ва тадбирлар дастури тўғрисида»ги Қарори, «Пенсия ва нафақаларни тўлаш тартиби бўйича» 165-сонли йўриқномасига мувофиқ қарияларимизга катта ғамхўрлик кўрсатиб келинмоқда. Уларга барча зарур шарт-шароитлар яратиб берилаяпти.

Аммо айрим мутасадди раҳбарларнинг сусткашликлари оқибатида баъзи бир отахону онахонларнинг ҳақ-ҳуқуқлари паймол этилаётганлигига, уларнинг ҳаққига хиёнат қилинаётганлигига асло бефарқ қараб бўлмайди. 2000 йилда «Бойсун» ширкат хўжалиги Тангимуш қишлоғида яшовчи фуқаро Эшқобил Тангирқулов Бойсун тумани прокуратурасига ариза билан мурожаат этиб, турмуш ўртоғи Б. Мақсумовага туман ижтимоий таъминот бўлими томонидан 1997 йилдан буён қарилик пенсияси тайёрланмасдан келинаётганлигини маълум қилган эди. Ариза юзасидан олиб борилган текширишларда аниқланишича, Б. Мақсумова 1997 йилнинг ноябрь ойида туман ижтимоий таъминот бўлимига қарилик пенсияси тайёрлаш учун мурожаат қилган. Ариза бўлим томонидан рўйхатга олинганлигига қарамасдан унга 2000 йилга қадар асоссиз равишда пенсия тайинланмасдан келинган. Текшириш натижасига мувофиқ фуқаро Эшқобил Тангирқуловнинг аризаси тўлиқ қаноатлантирилиб, рафиқасига 1997 йилнинг сентябрь ойидан пенсия пуллари тўлиқ ундириб берилди. Шунингдек, пенсия тайинлашда қонунбузилишига йўл қўйган туман ижтимоий таъминот бўлими ходими Ч. Давлатовга нисбатан туман прокурори томонидан интизомий жавобгарлик тўғрисида иш қўзғатилди.

2000 йилнинг 1 июлида эса яна бир фуқаро Ж. Шарипов Термез шаҳар прокурорига ариза билан мурожаат қилиб, 1999 йилнинг 23 мартида шаҳардаги «Бинокор» қурилиш корхонасида иш вақтида жароҳат олганлигини, лекин корхона маъмурияти томонидан 2000 йилнинг ўтган олти ойи давомида ўзига ҳеч қандай нафақа тўланмасдан келинаётганлигини баён этган эди. Мазкур ариза юзасидан текшириш ўтказилиб, прокуратуранинг бевосита аралашуви билан ўша йилнинг 7 июлида фуқаро Ж. Шариповга 10 минг сўм ногиронлик нафақаси тўлаттирилди. 2002 йилнинг 4 февралига келиб фуқаро Ж. Шарипов шаҳар прокурорига яна қайта ариза билан мурожаат этди. Унда 2000 йилнинг қолган даври ва 2001 йил учун ногиронлик нафақасини собиқ «Бинокор», ҳозирги «Насимжон» хусусий фирмаси маъмурияти томонидан тўланмасдан келинаётганлиги билдирилганди. Мазкур ариза юзасидан ўтказилган текшириш натижасида фуқаро Ж. Шариповнинг манфаатини кўзлаб 2000 йил 7 февраль куни Термиз туманлараро фуқаролик судига 131 минг 940 сўмни фирма ҳисобидан ундириш тўғрисида даво аризаси киритилди ва ариза судда кўриб чиқилиб, қаноатлантирилди. Термизлик фуқаро А. Шевцова эса шаҳар прокурорига йўллаган аризасида турмуш ўртоғи А. Шевцовнинг Термиз пахта тозалаш заводида ишлаб, [illegible] 2001 йилнинг сентябридан 2002 йилнинг март ойига қадар завод маъмурияти томонидан [illegible] эди. [illegible] пахта тозалаш заводи директори А. Қиличев ва Н. Тиловова нисбатан Ўзбекистон Республикаси МЖтКнинг 49-моддаси билан маъмурий жавобгарлик тўғрисида иш қўзғатилди. [illegible] нинг ўша куни қарори билан А. Қиличев ва Н. Тилововга 17 минг 150 сўмдан жами 34 минг 300 сўм маъмурий жарима солиниб, ундирилди.

Ўтган йили «Сурхон почтаси» акциядорлик жамияти тизимида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1996 йил 10 декабрдаги «Болали оилаларни давлат томонидан қўллаб-қувватлашни янада кучайтириш тўғрисида»ги Фармони, Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 24 августдаги 434-сонли қарори билан «Кам таъминланган оилаларни ҳисобга олиш, моддий ёрдам тайинлаш ва тўлаш тартиби тўғрисида»ги Низоми ҳамда 1999 йил 7 декабрдаги «2000-2005 йилларда ёлғиз кексаларни, пенсионерлар ва ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилишни кучайтиришга қаратилган чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарорининг ижроси юзасидан қатор текширишлар ўтказилди. Музробот почта алоқа филиалига қарашли «Ободон» алоқа бўлимида олиб борилган текшириш жараёнида почта қоидалари ва тегишли йўриқнома талаблари қўпол равишда бузилаётганлиги фош этилди. Мазкур алоқа бўлимининг бошлиғи Ш. Бўриев 54 та тўлов топшириқномасига ўзининг сохта имзоларини қўйиб, 597 минг 700 сўмлик нафақаларни ўз жиғилдонига ўзлаштириб юборган. Ушбу ҳолат юзасидан қонунбузарга нисбатан тегишли чора кўрилди ва ўзлаштирилган пуллар нафақахўрларга қайтарилди.

Қизириқ туман почта алоқа филиалининг «Такия» бўлими бошлиғи Раҳматулла Жўраев ҳам инсофсизликка йўл қўйиб, нафақахўрлар ҳақига хиёнат қилди. 2001 йилнинг август ойи учун белгиланган нафақа пулларини ўзининг жавобгарлигига қабул қилиб олиб, 314 минг 609 сўм нафақа пулларини нафақахўрларга тарқатмасдан, уларнинг ўрнига ўзи имзо қўйиб, шахсий манфаатлари йўлида ўзлаштириб юборди. Мазкур ҳолат юзасидан туман прокурори томонидан Р. Жўраевга нисбатан Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 167-моддаси 3-қисми «в» банди билан жиноят иши қўзғатилди. [illegible] 314 минг 609 сўм нафақа пуллари нафақахўрларга қайтарилди. [illegible]

2001 йилда Термез тумани прокуратураси томонидан [illegible] Хўжамқуловага 2001 йил май ойи пенсияси учун тўлов топшириқномаси бўйича 18 минг 5 сўм пул ёзиб аслида 12 минг 5 сўмини берган ва қолган 6000 сўмини чўнтагига уриб қолган. Мазкур филиалнинг оператори Й. Маматов ҳам пенсионер А. Абдуллаевага 2001 йилнинг май ойи учун 4675 сўм пенсия пулини бериб, ведомостларга имзо қўйдирган бўлсада, лекин ушбу пулни ҳисоботларда икки маротаба акс эттириб, 4675 сўмни ўзлаштириб юборган. Худди шунингдек, бу ерда оператор бўлиб ишловчи Н. Қурбоновнинг фаолияти ҳам текширилганда пенсионерларга тарқатиш учун банкдан олинган 16434 сўмни ўзлаштириб, ўз манфаатлари йўлида ишлатиб юборганлиги маълум бўлди. Уларга амалдаги қонунларга мувофиқ тегишли чоралар кўрилди.

ФУҚАРОЛАР МУРОЖААТИ НИМАЛАРНИ КЎРСАТДИ?

Прокурор минбари

Жонажон мамлакатимизда ҳуқуқий ислоҳотлар тобора чуқурлашиб бормоқда. Ҳуқуқий демократик жамият барпо этишдек муҳим вазифаларни амалга ошириш фаолиятимизнинг асосий дастуруламалига айланяпти. Ўз навбатида бу ҳаётий талаблар ҳуқуқий муассасалар фаолиятини тубдан ўзгартиришни ҳам тақозо этмоқда. Яъни, бу фаолиятни умуминсоний ҳамда миллий қадриятлар ҳамда хусусиятлар асосига қуриш давр талабига айланаяпти. Мустақиллик туфайлигина фуқаролар ҳақ-ҳуқуқлари ва манфаатларини ҳимо қилиш прокуратура органлари фаолиятининг асосий йўналишлари қилиб белгиланганлиги ҳеч кимга сир эмас. Ўтказилаётган ислоҳотлар самараси боис фуқаролар бугунги кунда прокуратура органлари тимсолида ўзларининг ҳимоячилари, ҳуқуқий соҳадаги беминнат маслаҳатчиларини кўрмоқдалар. Бу эса ўз навбатида прокуратура ходимлари зиммасига катта масъулият юкламоқда.

Фуқаролик жамияти барпо этилаётган ватанимизда 1994 йилдаёқ «Фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини бузадиган ҳаракатлар ва қарорлар устидан судга шикоят қилиш тўғрисида»ги қонун қабул қилинган. [illegible] Бундан ташқари прокурорлар янги таҳрирдаги «Прокуратура тўғрисида»ги қонуннинг 7-моддасига мувофиқ ҳам ҳар бир ариза ва шикоятни қараб чиқиш асосида фуқаролар ҳамда ташкилот, корхона ва муассасаларнинг ҳуқуқ ва ваколатларини таъминлашга даъват этилганлар. Янги таҳрирдаги қонунда «Фуқароларнинг ҳуқуқлари ҳамда эркинликларига риоя этилиши устидан назорат» деб номланган алоҳида бобни киритилганлигининг ўзиёқ фуқаролар мурожаатлари билан ишлашнинг муҳим аҳамиятга эга эканлигидан далолат бериб турибди. Вилоятимиз прокуратураси идораларида ҳам айнан шу муҳим масалага алоҳида эътибор билан ёндошиб келинмоқда.

Зеро, ҳар бир хат, шикоят ва аризаларнинг ортида инсон тақдири ётибди. Фараз қилайлик: шикоят ёки ариза нима учун ёзилади? Нима учун айрим фуқаролар турли идораларнинг эшикларига бош уриб борадилар? Бу аввало баъзи бир масалаларни ўз жойида ҳал этишга айрим мутасадди раҳбарларнинг ҳамон панжа орасидан қараб келаётганликлари туфайлидир. Айтайлик кимдир ноҳақликка учради. Иш ҳақини вақтида оломади. Ёки бошқа бир муаммосини ҳал эта олмади. У қаёққа боради? Додини кимга айтади? Шундай пайтда кўпчилик бизнинг даргоҳимизни танлашмоқда. Қабул кунларимизда идорамизга бажонидил келишиб, дарду ҳасратларини айтишяпти. Бизлар ҳам ўз навбатида уларни тинглаб тегишли маслаҳат ва йўл-йўриқлар беряпмиз. Қонун доирасида ёрдам қўлимизни чўзяпмиз. Бундан ташқари жойларнинг ўзида ҳам фуқаролар билан учрашувлар ташкил этилмоқда. Қолаверса, эртами кечми, қачон бўлишидан қатъий назар идорамизнинг ўзида бизга ташриф буюрган фуқароларнинг арзларини тинглаб, мурожаатларини кўриб чиқаяпмиз. Бу – вилоятимиз аҳолисига катта қулайлик яратиш билан биргаликда аҳоли ўртасида қонунчилик талабларини кенг тушунтиришга ҳам йўл очмоқда. Шикоят ва аризаларнинг камайишига хизмат қилаяпти. Рақамларга мурожаат этайлик: биргина шу йилнинг биринчи ярим йилида вилоят прокуратураси идораларига жами 1113 та хат, ариза ва шикоят тушган эди. [illegible]

[illegible] «Сурхонсувқурилиш» [illegible] текширишлар жараёнида аризада кўрсатилган ҳолатлар тўлиқ тасдиқланиб, 2002 йилнинг январь-май ойлари учун белгиланган иш ҳақларининг ўз вақтида тўлаб борилмагани маълум бўлди. Мавжуд 11 миллион 204 минг сўмлик иш ҳақидан қарздорликнинг 3 миллион сўми улар мурожаат этган куннинг эртасига, яъни 22 май куниёқ ундириб берилди. Қолган қисми эса 8 июнга қадар тўланиб, айбдорларга нисбатан тегишли чоралар кўрилди. Шу билан биргаликда фуқаро Б. Нуриддинов билан бошқаларнинг шу йилнинг 14 апрелида бизга йўллаган шикоят аризаси хусусида ҳам алоҳида тўхталмоқ жоиз. Унда Термез «Тижорат бозори» очиқ турдаги ҳиссадорлик жамияти раҳбар ва масъул ходимлари тижоратчилардан тушган патта пулларини ўзлаштиришиб, талон-тарож қилишаётганлиги маълум қилинган эди. Прокуратурамизнинг Умумий назорат бўлими томонидан ариза ўрганиб чиқилганда ундаги фактлар тўла тасдиқланди. Шу йилнинг январь-март ойларида тадбиркорлардан ундирилган жами 2 миллион 709 минг сўм пулнинг ҳиссадорлик жамияти хазинасига кирим қилинмасдан ўзлаштириб юборилганлиги фош этилди. Ҳиссадорлик жамияти бошқарувининг раиси А. Ҳасанов, бош ҳисобчи К. Жабборов ва паттачи О. Назаровлар эса амалдаги қонунларга мувофиқ тегишли жазога тортилдилар. Аризанинг қаноатлантирилгани ва кўрилган амалий чоралар юзасидан муаллифларга ёзма равишда жавоб қайтарилди. Шундай: бундан буён ҳам ҳеч бир фуқаронинг мурожаати эътиборимиздан четда қолмайди. Уларни прокуратура ҳимоя қилиб, ёрдам бериб бораверади.

Бахтиёр НУРМУҲАМЕДОВ,
Сурхондарё вилояти прокурори, адлия катта маслаҳатчиси.

• **Самарқанд туманидаги «Стеклопластик» очиқ турдаги акциядорлик жамияти ишни бозор талаблари асосида ташкил этиб, буюртмачилар сонини кўпайтирмоқда. Айни пайтда бу ерда мактаб ва лицейлар учун мебеллар, ўқув ва спорт жиҳозлари кўплаб ишлаб чиқарилмоқда. Корхона маҳаллий хомашё ҳисобига ишлаб, арзон маҳсулот чиқараётгани боис турли тендерларда муваффақиятли иштирок этмоқда.**

Суратларда: 1. Корхонанинг пешқадам ишчиси Ҳафиза Остонова. 2. «Стеклопластик» корхонасининг Самарқанд шаҳрида бунёд этган болалар чўмилиш ҳавзаси. 3. Корхона бош муҳандиси Алишер Қосимов (чапда) буюртмачига корхона маҳсулотларини кўрсатмоқда.

Зоҳир ТЎРАҚУЛОВ олган суратлар.

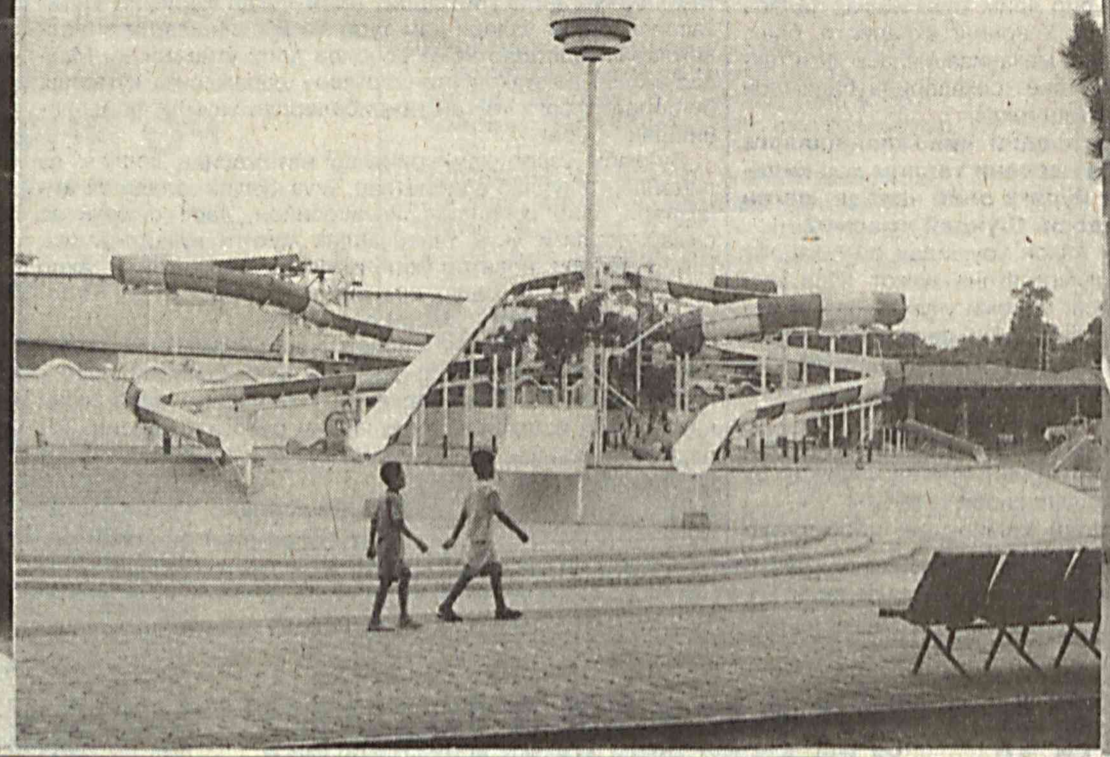

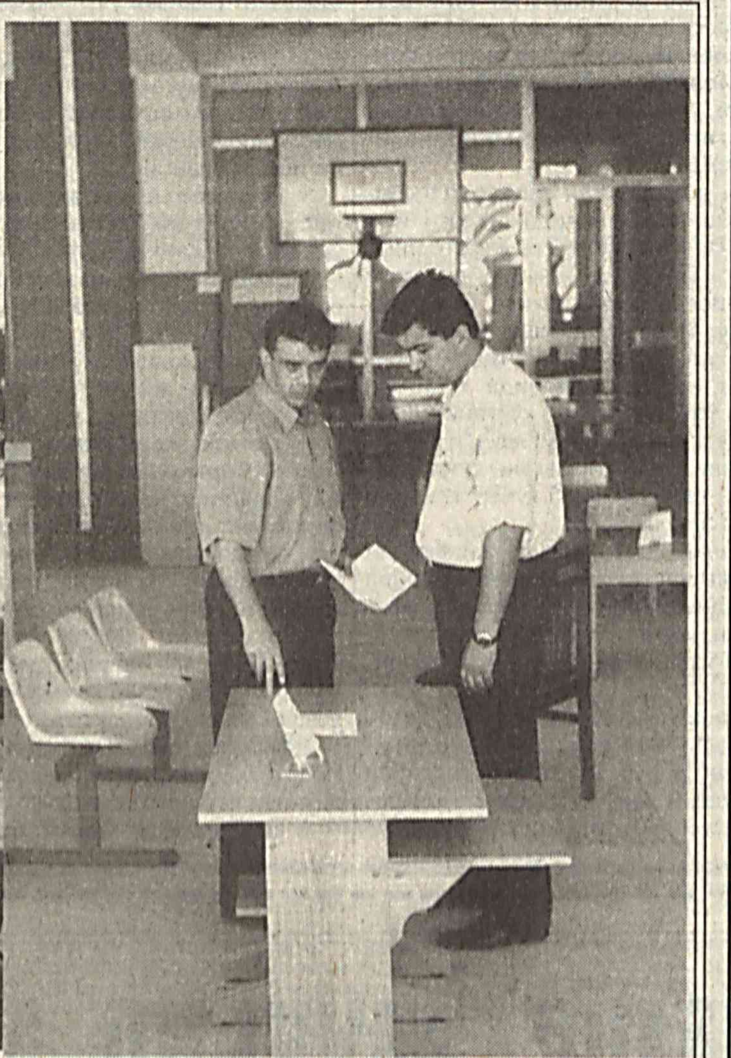

ЎЗБЕКИСТОНГА ЧЕТДАН КЕЛТИРИЛАДИГАН АВТОМОБИЛЛАР УЧУН ЯНГИЧА БОЖЛАР

Шу йил 1 июлдан бошлаб юртимизга хорижда ишлаб чиқарилган ва уч йилдан ортиқ ишлатилган автомобилларни олиб кирганлик учун янги божхона пошлиналари қўлланила бошланди.

Шундай қилиб, энди эски чет эл машиналарини мамлакатимизга келтирганлар автомобиль нархининг 30 фоизи ва бунга қўшимча ҳар бир куб см. учун 1,2 АҚШ доллари миқдорида божхона божи тўлайдилар. 1997 йилдан шу пайтгача амал қилган қоидага кўра эса улар божхона тарифининг 100 фоизи миқдорида пошлина тўлашган.

«Ўзавтосаноат» мутахассисларининг маълумотларига қараганда, бу тадбир ички бозорга арзон, эски автомобилларнинг кириб келишининг олдини олади. Шу билан бирга юқори сифатли енгил машиналарнинг Ўзбекистонга кўпроқ келтирилишини рағбатлантиради.

«ИЛТИМОС, МУХБИР АКА, ХОДИМЛАРНИНГ ИСМИНИ ЁЗМАНГ!»

(Давоми. Боши 1-бетда).

– Раисимиз кечаги мажлисдан сўнг тоблари қочиб, ишга кела олмадилар. Мен улар билан боғланиб, гаплаша олмадим. Сизга ҳеч қандай маълумот бермайман. Ишчилар билан суҳбатлашишингизга ҳам, шарт-шароитлар билан танишишингизга ҳам рухсат беролмайман. Мени тушининг, агар ҳозир матбуотга маълумот берсам раис «Нега бердинг, мени рухсатимсиз» деб уришади...

Биз эса унга Азамат Кенжаев кеча раис билан гаплашиб, бугун бизга керакли маълумотларни жамият бўлимларидан олиб беришга қатъий ваъда қилганлигини маълум қилдик.

– Унда ўзига учрашинглар, – деди раис муовини Ф. Мўминов. Шундан сўнг Азамат Кенжаевни изладик. Хонаси қулф экан. Ҳайрон бўлиб, туман ҳокимлиги иқтисодиёт ва статистика бўлими бош мутахассиси Шуҳратжон Зиёдов билан қабулхонага киришимиз биланоқ жамият энергетиги Абдурасул Қаҳҳоровга дуч келдик.

– Озгина кечикдингиз, Шуҳратжон, – деди у. – Жамиятимиз раиси Абдуғани ака Эргашев ҳозиргина кабинетидан чиқиб кетдилар. Шу топда мен ҳам, Шуҳратжон ҳам ҳайрон бўлиб қабулхона котибаси Наргиза Тўрақуловага савол назари билан қарадик.

– Ҳа, ҳозир кетдилар, – деди у ҳам. Қабулхонада ўтирган ўрта бўйли, ёши 45-50 лар чамасидаги аёл билан суҳбатлашиб қолдик.

– Мен Раъно Худойбердиеваман, – деди у ғамгин ҳолатда. – Анча йилдан буён шу жамиятга қарашли болалар боғчасида ишлайман. 2001 йилнинг декабрь ойи ойлигини ололмай овораман. Мана беш ойдирки, иш ҳақи берилгани йўқ.

– Нега бу ҳақда маъмуриятга мурожаат қилмаяпсизлар, – сўрадик опадан.

– Боғчамиз мудираси мурожаат қилган экан. Маъмуриятдагилар жамият ишчи-хизматчиларига ойлик бера олмаётганликларини, қачон уларга бериб бўлинса кейин бизларга бериши мумкинлигини айтишибди. Ҳозир мен шу иш масаласида келгандим. Ишим битмади.

Шу пайт Азамат Кенжаев Қаршига кетганлигини, бугун ишда бўлмаслигини Шуҳратжонга маълум қилишди. Жамият бош муҳандиси Очил Ғаниевга учрашгандик.

– Ҳар куни 250-300 тонна пахтани қайта ишлаймиз. Лекин қанча тола олинаяпти билмайман. Иссиқ овқат мавсумда ишчиларга берилади. Ҳозир йўқ. Сут-қатиқ таъминоти билан шуғулланадиган одам бор. Ишчилар билан суҳбатлашмоқчи бўлсангиз, мени ҳозир вақтим йўқ. Тошкентга кетаяпман. Иш жараёни билан танишмоқчи бўлсангиз жамият раиси Абдуғани Эргашевдан рухсат олинг, – деди ва хонасини беркитиб чиқиб кетди.

Хуллас, Касби пахта тозалаш очиқ ҳиссадорлик жамияти раиси Абдуғани Эргашев ҳам, унинг «қонунни яхши билувчи» тўрачилик кайфиятига берилган етакчи мутахассислари ҳам матбуотга маълумот беришдан бош тортиш билан ўз ишларидаги палапартишлик ва юзакичиликни яширмоқчи бўлдилар.

Соат 11.00 лар чамаси ҳамроҳим Шуҳратжон Зиёдов Касби нон ишлаб чиқариш очиқ ҳиссадорлик жамиятига қўнғироқ қилган экан. Бош ҳисобчи Баҳром Мирзаев жамият раиси Абдураҳмон Очилов кечадан буён ишга келмаганлигини, матбуот учун раҳбарнинг рухсатисиз ҳеч қандай маълумот беролмаслигини айтибди.

Биз Касбида қайта ишлаш саноатидаги ютуқ ва муаммоларни, бу соҳада амалга оширилаётган ислоҳотлар жараёни қандай кечаётганлигини холис ўрганиш ниятида эдик. Аммо тумандаги ўзи хон, кўланкаси майдон иккала ҳиссадорлик жамияти раҳбарлари ҳам ўзларини панага олиб, муовин ва бош мутахассисларини нишонга қўйишди. Ҳа, нима эмиш «матбуот ходимларининг текширишга ҳаққи йўқ» эмиш. Шу ўринда ҳақли савол туғилади: бу жамиятларнинг раҳбарлари Абдураҳмон Очилов ва Абдуғани Эргашевларга журналистлар текширувчи эмаслигини, улар матбуот учун керакли маълумотни ҳамма вақт ҳам олиши мумкинлиги қонунда белгилаб қўйилганини ким тушунтириб қўяркин!?.

Биз Касбидан қайтаётган эдик ҳамроҳимиз – туман ҳокимлиги вакили Шуҳратжон Зиёдов бир нарсани қайта-қайта илтимос қилди.

– Агар иложи бўлса жамият ходимлари, хусусан энергетиги Абдурасул Қаҳҳоров билан қабулхона котибаси Наргиза Тўрақулованинг исми-шарифини ёзманг ака, илтимос сиздан, – деб қолди.

Мен ҳайрон бўлиб «нега» дегандим:

– Жамият раиси Абдуғани Эргашев ҳақиқатдан ҳам жуда қўпол одам. Ҳатто бизлар ҳам айрим вақтлари маълумот сўрасак, бақириб, уришиб беради. Жамият ходимлари сизга раисни ҳақиқатдан ҳам 10 апрель куни эрталаб ўз идорасида бўлганлигини, уни ўз кўзлари билан кўришганлигини тўғри айтишди.

– Нима бўпти, – тағин сўрадик ундан.

– Жамият раиси уларни ишдан бўшатиб юборади. Ана, шу томони чатоқ. Уларга қийин бўлади. Ходимларнинг исмини ёзманг, илтимос, – деди Шуҳратжон Зиёдов илтижоли боқаркан.

Нима ҳам дердим. Лекин қонун барча учун баробар. Шу ўринда биз Ўзбекистон Республикасининг «Ахборот олиш кафолатлари ва эркинлиги тўғрисида»ги Қонуннинг 7-моддасидаги ушбу сўзларни эслатиб қўйишни лозим топдик: «Давлат органлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, жамоат бирлашмалари, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва мансабдор шахслар ҳар кимга ўзининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларига дахлдор бўлган ҳужжатлар, қарорлар ва бошқа материаллар билан танишиб чиқиш имкониятини яратиб беришга мажбурдир...»

Комил СОХАТОВ,
«Адолат» мухбири.

СОҒЛОМ ОИЛА-ЮРТ ТАЯНЧИ

— Менга ёшлар билан ишлаш жуда ёқади, — дейди Тошкент вилояти Паркент тумани Фуқаролик ҳолатлари далолатномаларини қайд этиш бўлими мудираси Хури Икромова. — Эндигина оила қуриш мақсадида ФХДЁ қошига келиб янги ҳаёт остонасига қадам қўйишча чоғланган ёшларимизнинг қувончига шерик бўлиш, уларни катта ҳаётга йўллаш, йўл-йўриқлар кўрсатиш, оила муқаддас эканлигини тушунтириш бу мен учун катта бахт.

Паркент тумани ҳокимлигининг ташаббуси билан биз янги замонавий услубда бунёд этилган бинога кўчиб ўтдик. Бу бизнинг руҳимизга кўтаринкилик бахш этди. ФХДЁ қошида янги оила қуриш бўсағасида турган бўлғуси ёш оилаларни «Оила кодекси»нинг 17-моддасига биноан аввало соғлом ва мустаҳкам оилани эгаси бўлишлари учун уларга қўлимиздан келганча керакли маслаҳатларни берамиз.

– Бизда тадбирлар жуда кўп ўтказилади, – дея суҳбатимизга қўшилди ФХДЁ нозири Нигора Тожибоева. – Жумладан, мактаб битирувчилари иштирокида тез-тез «Ўз ҳуқуқингизни биласизми?» мавзуида суҳбатлар ўтказилади. Ўқувчиларимиз ўзларини қизиқтирган саволларига туман адвокатлари, врачлари, ҳуқуқшунослари орқали керакли жавобларни оладилар. Бундай учрашувлар доимо қизиқарли баҳс ва мунозараларга бой бўлади.

– Ёш оилалар ўртасида ажралиш ҳоллари ҳам учраб турадими? дея сўраймиз мудирадан.

– Энг аввало шуни айтишим керакки, туманда бошқа туманларга нисбатан ёш оилалар ўртасида ажрим кам, – дейди Хури Икромова. — Биз шу ажралишнинг олдини олиш мақсадида, ҳар ойда бир марта никоҳланувчи ёшлар ва бўлғуси ёш оилалар билан суҳбат ўтказиб борамиз. Суҳбатга туман хотин-қизлар кенгаши раиси Г. Исломова ва тиббиёт ходимлари, маҳалла оқсоқоллари таклиф қилиниб, улар томонидан керакли маслаҳатлар бериб борилади.

— Ажралиш сабабларининг ташвишли ва муаммоли томонлари нимада деб ўйлайсиз?

– Аксарият қўйди-чиқдилар бефарзандлик, бир-бирини тушунмаслик ва қариндош-уруғчиликдан келиб чиқмоқда. Биз шу ажрим ҳолатига етиб боргунига қадар бир неча маротаба нотинч оилани яраштиришга ҳаракат қиламиз. Ажрим кенг жамоатчилик асосида ҳал қилинади. Тарафлар, эр-хотин, уларнинг ота-оналари нотинч оила яшайдиган ҳудуддаги маҳалла оқсоқоллари ва фуқаролар йиғини раислари билан бир неча маротаба яраштириш чораларини кўришади. Кўп ҳолларда яраштириш мақсадида кўрилган чоралар бизга яхши натижа бериб, ёш оилалар яна турмуш қуриб кетишмоқда. Биз учун энг муҳими шу. Чунки оила – муқаддас. Уни авайлаб-асраш ҳаммамизнинг бурчимиздир.

Вилоят ШОДИЕВА, «Адолат» мухбири.

«...ПРОКУРОР БЎЛМОҚЧИМАН»

дейди кўпчилик битирувчи. Нега?

– Мен келгусида прокурор бўлмоқчиман! – дейди кўзлари чақнаб турган йигитча.

– Мен эса юристликка ўқиб, судья бўламан, – жавоб беради иболигина қиз.

– Нега? Нима учун прокурор ёки айнан судья бўлмоқчисиз? – сўраймиз қизиқиб.

– Ҳа, энди, инсон ҳуқуқларини ҳимоя қиламанда, – деярли бир хил жавоб қайтаришади ўсмирлар.

Тўғри, юртимизда ҳуқуқий жамият қуриш, демократик тамойиллар, инсон ҳуқуқлари устувор бўлиб боряпти. Табиийки, жаҳоншумул ўзгаришлар ҳуқуқшунослик касбига эҳтиёжни орттиради ва бу касб нуфузи ортиб бормоқда. Аммо бу масаланинг бир томони . Иккинчи томони... Очиғи бу ҳақда Президентимиз яқинда ўхшатиб сўз айтдиларки, изоҳлашга, такрорлашга ҳожат йўқ.

Энди гап учинчи, таъбир жоиз бўлса энг муҳими ва аянчли томонида. Келинг, яхшиси бир бошдан мулоҳаза юритайлик.

90-йилнинг баҳори эди. Нью-Йорк ва «Ленинград /Санкт-Петербург/ шаҳарлари ўртасида «зангори экран»да телекўприк орқали кўрсатув ташкил этилди. Йигирма чоғли совет ва шунча америкалик мактаб битирувчилари студиялардан жой олишган. Ўртага бир хил савол ташланди: «келажакда ким бўлмоқчисиз?».

Шўро болаларининг ярмиси «прокурор», «судья» деб жавоб берди. Америкалик йигирма битирувчидан тўрттаси «адвокат» касбини эгалламоқчиман деди. Қолганлари бошқа ранго-ранг касбларни тилга олдилар.

«Идеалингиз ким?» деган сўров янгради, ортидан. Шўро болалари «Ленин», «Джерзинский» ва бошқа доҳийларни, деб жаврашди. Америкаликлар эса кишилик жамиятида ном қолдирган даҳо шахсларни тилга олдилар. Бир йигитча ҳатто «Махатма Ганди менинг ҳаётдаги идеалим» деди...

Фикр

Ўшандан бери кўп мулоҳаза қиламан. Қаранг-ки шўро сиёсати, темир панжара ортидаги ҳаёт ҳатто болаларнинг-да қон-қонига сингиб кетган. Таъсир қилгани шўро боласи вояга етиб «жазо белгиловчи» вазифада ишламоқчи. Америкалик ўсмирлар эса «адвокат» бўлишни, инсон ҳуқуқларини том маънода ҳимоя қилишга ҳавасманд. Бу фикрни иккинчи саволга берилган жавоб ҳам тўлдиради. Шўро тарбиясини олган болакай қон тўкиш, истаган пайтда ўз ватандошини турмага тиқишга қодир Джерзинскийни идеал ҳисоблайди. Америкалик ўсмирга Ватани, миллати, айниқса Ҳиндистон мустақиллиги йўлида ҳаётини гаровга қўйиб курашган Махатма Ганди тимсоли ибрат.

Кўриб турганингиздек, мафкура, ҳатто тарбияда ҳам жуда катта тафовут бўлган. Агар бугун олий ўқув юртига отланаётган болаларнинг ота-онаси шўро замонида бош пиширганига эътибор қилсак, ҳозиргача кўп иллатлардан қутулолмаётганимиз аён бўлади. Зеро, ўз фарзанди келажагини белгилашда ўзбекнинг олдига тушадиган миллат дунёда бўлмаса керак. Ҳали гўдаклигидаёқ, «ҳали кўрасизлар, ўғлим фалон ишларда ишлайди» қилиб қулоғига қуямиз.

Шу ўринда яна бир гап. Ҳар ким ҳам прокурор ёки судья бўла оладими? Бу жуда оғир савол. Чунки бу вазифаларнинг ўзига яраша жабру жафолари, заҳматлари бор. Прокуратура органларида ўн йилдан ортиқ ишлаган, кейинчалик сайловларда номзоди қўйилиб, туман ижроқўми раиси лавозимига ишга ўтган, ҳозирда ҳам сайланма идораларда меҳнат қилаётган опа шундай дейди:

– Прокурорлик заҳматини ҳамма ҳам кўтаришга қодир эмас. Тасаввур қилинг, қотиллик юз берди. Ҳодиса жойида бўлиш, жасадни аниқлаш, синчиклаб ўрганиш, мусибатда қолганлар кўнглини кўтариш, ўрни билан уларни сўроқ қилиш... Бу ўз-ўзидан бўлмайди. Метин ирода керак, инсонга.

– Очиғими, ака, бир йилдаёқ прокуратура соҳасида ишлай олмаслигимга ақлим етди. Ариза ёздим. Ҳозир бошқа соҳадаман, – дейди тадбиркорлик қилаётган йигит.

Ана шунақа. Қўшнига дағалроқ гапириб қўйиб, туни билан «Эссиз хафа қилдимда» деб изтироб чекадиган киши маълум вақт ўтиб бир ватандоши қисматини у ёқли ёки бу ёқли қилиб юбориши осон эмас, назаримда.

Дунёда касб кўп. Танланган касб наинки маош олиш маъносида моддий эҳтиёжни, балки айни вақтда маънавий, руҳий эҳтиёжни ҳам қондирмоғи керак. Акс ҳолда инсоннинг умри аянчли, зерикарли кечиши ҳеч гап эмас. Оддий сартарош бўлиб дунё миқёсига чиқиш мумкин. Биз журналистлар зорланамизки, юртимизда қотириб сурат оладиган фотограф саноқли холос. Ёки қўли гул дурадгор устага ҳамма замонларда эҳтиёж катта бўлган. Чортоқлик уста Ўктам ўттиз иккида. Қишин-ёзин у қўлма-қўл. Ҳунарини пухта ўрганган йигит ҳозир ҳеч кимдан кам яшамайди.

Хуллас, ҳуқуқшунос бўламан, деган ука-сингиллар шу мулоҳазаларни бир ўйлаб кўришса ёмон бўлмасди. Айниқса, ота-оналар!

Маҳмуджон ПАРПИЕВ.

– Тоғ бағрида, сой бўйида дам олиш қандай яхши!

Турғунбек МАҲКАМОВ олган сурат-лавҳа.

Мен сиздан шифо топдим...

ҚЎЛИНГИЗ ДАРД КЎРМАСИН

Абдулла ака билан учрашувимиз қизиқ бўлди. Уни излаб 1-шаҳар юқумли касалликлар клиник шифохонасига йўл олдим. Борсам, Муниса, Маҳмуда исмли ҳамширалар «бетобмисиз», деб мендан сўрашди. «Бахтингиз бор экан, бугун қўли енгил шифокор навбатчилик қилади», дейишди улар.

«Қўли енгил шифокор ким экан» қизиқсиниб сўрадим. «Ким бўларди, Абдулла ака-да» деган жавобни эшитдим. Бир оз вақт ўтгач хонага қорачадан келган, ўрта бўйли киши кириб келди. Танишдик.

Шифо масканидаги менингит билан оғриган беморларни даволаш ва уларга тез тиббий ёрдам кўрсатиш бўлимида 6 нафар: 4 та олий тоифали, 2 нафар биринчи тоифали шифокорлар ишлайди. Абдулла Расулов ҳам 1988 йилдан бери шу ерда меҳнат қилади. Софья Галиулина, бош ҳамшира Шоира Қўчқорова, бўлим бошлиғи, олий тоифали реаниматолог-инфекционист Комилжон Ҳошимов ва бошқа шифокорлар беморларнинг тез тиббий даволанишига ўз ҳиссаларини қўшиб келмоқдалар. Бундан ташқари ҳамширалар беморларга алоҳида эътибор берадилар.

– Албатта, менингит ташҳиси билан оғир аҳволда қабул қилинган беморни биринчи навбатда реанимация бўлимига қабул қиламиз, – дейди Абдулла Расулов. – Қаттиқ бош оғриши, кўп марта қайт қилиши, тана ҳароратининг юқори даражага кўтарилишини инобатга олган ҳолда тезкор муолажаларни бошлаймиз. Бемор хушига келиб, салбий ҳолатлар камайгач, у умумий бўлимга ўтказилади ва даволаш муолажаларини олишни давом эттиради.

Сир эмаски, мазкур шифохонанинг менингит билан оғриган беморларни даволаш ва уларга тез тиббий ёрдам кўрсатиш бўлими нафақат республикамизда, балки Марказий Осиёда ҳам ўзига хос ўрин эгаллайди. Сабаби, бу ерда беморларга аниқ ва тўғри ташҳис қўйилиб, менингит билан касалланган беморларнинг даволанишлари учун реанимация бўлими, махсус палаталар мавжуд. Унда беморларга мўлжалланган махсус ётоқ жойлари ҳамда дори-дармонлар етарли. Реанимацияда сунъий нафас олдириладиган замонавий асбоб-ускуналар бор. Шунингдек, шифохона қошида консультатив ташҳис маркази мавжуд.

Бу ерга ҳар хил ноаниқ касалликлар билан келган беморларга ўз вақтида ташҳис қўйилади. Ўз навбатида шифохона шаҳримизнинг барча тиббиёт олий ўқув юртлари учун асосий ўқув базаси ҳисобланади. Тошкентдаги мавжуд тиббиёт институтлари, ўқув билим юртларининг талабалари бу ерда таҳсил оладилар. Бундан ташқари Тошкент врачлар малакасини ошириш институтининг «Юқумли касалликлар» ҳамда «Болалардаги юқумли касалликлар» кафедралари шу ерда жойлашган.

А. Расулов ҳам шифохона шифокорлари қатори шаҳар бўйича навбатма-навбат мутахассислар учун ўта хавфли касалликлар ҳақида бир ҳафталик ўқув дарсларини мунтазам ўтиб туради. Унда шифокор ўз йўналишлари бўйича махсус мавзуларда чиқишлар қилади. Бу ўз навбатида оилавий шифохоналарда касалликнинг пайдо бўлиш сабабларини аниқлаш имконини беради. Бундай методик, ташкилий ёрдам натижасида халқимиз орасида юқумли касалликнинг ривожланиш хавфини олдини олишга эришиляпти, десак асло муболаға бўлмайди.

Эътиборли томони А. Расулов жамоатчилик асосида Собир Раҳимов туманидаги 53-поликлиникага бириктириб қўйилган. Олий тоифали шифокор у ерда бевосита ишлайдиган ҳамкасбларига амалий ёрдам бериб, касаллик хавфининг олдини олишда зарур чора-тадбирларни амалга оширмоқда. Шунингдек, доимий равишда аҳоли билан учрашувлар ташкил этиб бормоқда.

– Умуман, ташҳис барвақт, аниқ қўйилса, даволашга сарфланадиган ҳаражатлар шунча камайиб боради, – дейди бош шифокор, тиббиёт фанлари доктори, профессор Бахтиёр Қодиров. – Агар касаллик давом этса, унда бошқа ички аъзолар фаолияти бузилиб, чўзилиб кетади. Бошқача айтганда, касаллик қанча қисқа муддатда аниқланса, ички аъзоларнинг тикланиш даври қисқариб бораверади. Бунда биз, энг аввало, Абдулла Расулов сингари иқтидорли шифокорларга таянамиз...

Бугунги кунда А. Расулов ишлайдиган бўлим шифокорлари америкалик ҳамкасблари билан бирга менингит соҳаси бўйича инновацион лойиҳа асосида «Каунтерпарт интернейшл» хайрия ташкилоти билан ҳамкорлик қилишяпти. Мазкур грант мамлакатимизда шу соҳани ривожлантириш учун хорижий сармояни жалб этиш билан бир қаторда ўзаро тажриба алмашиш имконини беради. Бундан кўзда тутилган мақсад Ўзбекистонда менингит касаллигини чақирувчи микробларни аниқлаш, уларга лаборатория анализлари орқали тўғри тавсиф бериш ва аниқ ташҳис қўйишни таъминлаш, беморларни даволашда зарур малакали тиббий ёрдам кўрсатишдан иборат.

Анушервон бир куни Юнондан:

– Энг яхши яшаш қандай яшаш, – деб сўради.

– Саломат бўлиш ва хотиржам яшаш энг яхши яшаш! – деб жавоб берди у ва давом этиб деди: – Аммо яхши ном қолдириш абадий яшашдир!

Давр талабига мувофиқ ҳолда изланиш олиб бораётган шифокорлар билан хайрлашар эканмиз, беминнат хизмати туфайли яхши ном чиқарган инсонларга «Қўлингиз дард кўрмасин» деб чин дилдан айтдик.

Олим ОҚИЛХОН.

– Умрингиз узун бўлсин, дўхтир қизим. Мен анча яхши бўлиб қолдим.

Тоҳир НОРҚУЛОВ олган сурат.

Янги асарлар

Ёзувчи Саъдулла Сиёев «ЯССАВИЙНИНГ СЎНГГИ САФАРИ» романининг иккинчи китобини ёзиб тугатди. Роман Туркистон авлиёси, буюк шоир ва мутафаккир Хожа Аҳмад Яссавий ҳаётига бағишланган.

Эътиборингизга шу асардан бир парча ҳавола этамиз.

Султон Санжар муаззам лашкарини икки бўлакка ажратди. Катта қисмини Марвга жўнатди. Унинг оғзи куйган эди. Алоиддин Отсиз боз қасамномани бузиб пойтахтга ҳужум қилиб қолмасин, деган хавотирда эди.

Шури шутур чўлини чангитиб кетаётган улкан қўшиннинг тўзони босилгач, қабатига бир неча минг кишилик сара аскарини олиб, пири комил истиқболига юрди. Шайхул-машойихдан дам-бадам мужда келиб турибди. Пир куни кеча айлаб Бухородин чиқибдилар. Оллоҳ йўлларини берса бир ҳафта ичида Чоржўйга етиб келишлари керак. Султон пирни дарё бўйида, Ёргоҳ кечувида кутиб олишни ният қилган эди. Кечувгача ҳали узоқ, камида қирқ-қирқ беш фарсах бор. Демак, отни қамчилаш керак.

Санжар оқ бедовда, мўйналик тўнига ўралганча отини йўрттириб бораяпти. Қавснинг охири, ҳадемай айқириб чилла киради. Кун совуқ, дарё тарафдан аёзли шамол эсади. Жайҳун бетини докадек оппоқ муз қоплаган. Такаш Баҳодир дарёга боқиб нимадир дейди. Аммо Санжарнинг қулоғига гап кирмайди. Унинг хаёли пири муршидда. Тезроқ кечувга етиб борсаю авлиёлар сарвари билан дийдорлашса.

АДОЛАТ ҚЎНҒИРОҒИ

«Авлиёлар сарвари...» Шу бир оғиз калима гўё болу пар бўлиб Санжарнинг хаёлини олис Яссига олиб учди. Кўз олдида пири Туркистоний гавдаланди. Ўрта бўйлиқ, пишиқ жуссалик, адл қомат, тимқора қўй кўзларида адосиз бир мунг зуҳур этиб турадиган алломаи даврон... Бу воқеага қарийб ўн йил бўлди. Ўшанда Султон ул-орифин Бухоридин ҳижрат қилиб Яссида муқим бўлган эдилар. Санжар уч кун пири комил даргоҳини тавоф қилди. Уч кун вали суҳбатидан баҳра олди. Ва рам, ҳам басират кўзи равшан тортгандек эди. Тийнати тиниқлашгандек, бу дунёи бебақонинг жилваю оҳангжамоларида маъно йўқдек, барчаси омонат нафасдек, ўткинчи туюлди. Санжар хонақоҳ аҳлига қалин-қалин эҳсонлар қилди, раиятга минглаб туёқ мол тарқатди. Мадрасаю масжидларга вақф ажратди. Соброндан Болосоғун, Тарозгача бўлган ерларни ўз ҳафизу ҳимоясига олишга онт ичди.

Санжар Яссидан Шайхул-машойихнинг пирлик иршодини бўйнига тумор қилиб қароргоҳи Марвижаҳонга қайтди. Ўн йилдирки, имкон қадар пирини зиёрат қилади, оёғи етмаган кезларда нома битади, мушкул ҳолатга тушганида маслаҳат сўрайди, салжуқийлар давлатига доруломонлик, умарога садоқат, уламога диёнат, раиятга фароғат тилаб дуо қилишларини истайди.

Илло... Мана, бир неча йилдирки, Санжарнинг кўнглида зилдай тош чўкиб ётибди. Неча йилдирки, пирининг қўлини ололмади. Ул зотнинг даргоҳларига борганн бети бўлмади. Ўшал Қатавон чўлида лаънати қорахитой Гўрхондан мағлуб бўлганидин сўнг... Ана энди пирнинг ўзлари ташриф буюрибдилар. «Тазарру, илтижо, рўшнолик онлари яқинлашиб келгай, иншооллоҳ!». Султон Санжар «иншооллоҳ»ни овоз чиқариб айтди ва тезроқ пир дийдорига етиб, жонини безовта қилиб ётган тошдан халос бўлмоқчидек, отини қичади.

Санжар шитоб билан юриб, камида тўрт юз тош келадиган йўлни уч кунда босиб ўтди ва Чоржўй соҳилидаги Ёргоҳ кечувига келиб отдан тушди. Шайх карвонидан дарак йўқ эди. «Хайрият: улгурибмиз», деди Санжар ва дарёдан қочиқроқ ерда азиз меҳмон учун қўналға ҳозирлашга фармон берди. Юзлаб сипоҳилар, авлиёи кабрини интиқ бўлиб кутаётган ерли халқ жидду жаҳд ила ишга киришиб кетдилар. Икки Султонга атаб ёнма-ён ўтовлар тикилди. Қўша-қўша кигизлар билан ўралган саккиз қанотли қора уйлар сиртини ложуворд ипак матога буркадилар. Бир ўтов тепасида Яссавий тариқатининг ялови, иккинчисида салжуқийларнинг мовий туғи ҳилпираб турарди.

Дошқозонлар осилган, қўйлар сўйилган, кўзаларда турли-туман шарбатлар келтирилган, трамевалар, Хоразмнинг машҳур қовунлари меҳмонларга мунтазир эди.

Ниҳоят, икки кундан кейин кечув тарафдан суюнчи сўраб келдилар:

– Офоқда Шайх карвони кўринди! Санжар отланиб кечув сари юрди. Дарё бўйига бориб отдан тушди. Жайҳуннинг у бетига, енгил ғубор кўтариб келаётган уловли, пиёда карвонга тикилиб хаёлчан туриб қолди. Юраги гупиллаб урар, гўё падарининг олдида гуноҳ қилиб, энди тавбага келган осий фарзанддек сезарди ўзини. Бирдан кўнглига ёруғ нур инди: «Гумроҳлик фарзандга хос афв этмак валинеъматга».

Султон ул-орифин, Сулаймон, Мансурхўжа, Бобо Мочин, Қутбиддин ва тағин бир неча уламо махсус кемада дарёдан ўтиб, омон-эсон соҳилга тушдилар. Санжар илдам юриб, пирга юзма-юз бўлди. Тиз чўкди. Шайхнинг этакларини кўзига суртди. Сўнгра ирғиб турди, Вали билан уч карра қучоқлашиб кўришди. Бир неча сония пир кўксидан бош узолмай беҳуд бўлиб турди. Ниҳоят, улкан панжалари билан Шайхнинг кичкина, чайир қўлларини силаркан, дарди дунёси аригандек бўлиб кулимсиради:

– Қошимизнинг устига хуш келибсиз, пирим. Оллоҳидан ўргилай, ушмундоқ яхши кунлар ҳам бор экан.. Сизни жону жаҳонимиз бирла соғиндик, қиблагоҳим...

Пирнинг чеҳрасига нимтабассум қалқди:

– Биз ҳам жанобларининг суҳбатини соғиниб эрдик. Сайхун суви минг дардга даво эмиш.

Шайх ўзига хос лутф ила «Биз томонларда кўринмай қолдингиз», дея панд бераётган эди. Султон Санжар ҳижолатдан терлаб кетай деди.

– Кўнгил қуши пир даргоҳина учмоқни ихтиёр этадир, – деди қизариб, – вале, пушаймонлиқ андешаси оёқдин тортадир. Ҳазратимнинг олдида юзи қаро бўлдик.

Шайх Санжар қўлларини бўшатиб олға юрди.

– Ан-надаму тавбатун[1], дедилар расулиллоҳ. Аёзладик, йўл бошланг, исинайлук, шаҳаншоҳ жаноблари.

Шайхул-машойихнинг таскинли сўзи Санжарнинг кўкрагидан босиб турган қора тошни эритиб юборгандек бўлди. У пири комил билан ёнма ён хос ўтов сари юрди.

Қора уй олдида Сулаймон бирдан юкинди. «Шукриллоҳ, тувғон элима ўзин етказдинг!» дея қўлларини тап-тап ерга уриб бетига суртди. У билан изма-из келаётган Қутбиддин Сулаймон оға йиқилди, деб ўйлаб, қўлтиғидан олмоқчи бўлди. Шу пайт пири муршиднинг босиқ лекин ўктам товуши эшитилди:

– Тегманг, Қутбиддин, юрт исига тўйсин.

Қутбиддин қотиб қолди. Ҳазрат ўзидан икки қадам ортда келаётган Сулаймоннинг тиз чўкканини кўрибди! Қутбиддин устоди аввалнинг соҳиби назар эканлигига яна бир бор иймон келтирди. Шайхнинг феъл-атворини Санжар хўб билади. Ҳазрат ортиқча хайлу ҳашамни хуш кўрмасди. Шунинг учун ўтовни одмигина қилиб безатди. Тўрда ёғоч сандиқ. Илгакда жун чакмон, тулки терисидан тикилган пўстин. Катта лавҳда Қуръони карим. Ўртага сандалдек чорпахил азамат манғаллар териб қўйилган. Манғалларда қипқизил бўлиб саксовул чўғи порлайди. Уй ичи иссиқ, саранжом, файзли эди.

Шайх тўрга ўтди. Ортидан Султон Санжар, Самарқанд қозиси Абдулраззоқ, Сулаймон, Мансурхўжа, Бобо Мочин, Қутбиддин, тағин Шайхнинг ҳамсафарлари ва ниҳоят марвлиқ умарою уламо кирди. Ҳазрат қўлини дуога очди:

– Алҳамдулиллоҳи раббил оламин! Илоҳа, савоб истаб хонаи муборак сари йўл солғонларнинг мушкулини осон қилғайсен. Илоҳа, мулк эгаси ўз тахтида бардавом этсун, раиятнинг ризқи зеру забар бўлмасин! Илоҳа, бандаларига фойдали илм ва ўткир фаросат ато қилғил. Аллоҳума саййарина аҳлул имтийози, Оллоҳи акбар![2]

Султон Санжар қўлини кўксига босиб бош эгди:

– Хуш кўрдик, пирим, қадамингиз кулбамизни нурга тўлдирди.

Зиёфат номози асргача давом этди. Сўнг жамоат ибодатга турди. Санжарнинг етмиш газлик ипак чодири бор эди. Ундан ёғинчочинда ёхуд совуқ кунларда масжид ўрнида фойдаланиларди. Меҳмонлар ўша чодир сари юзландилар. Султон ул-орифинга иқтидо қилиб саловотни адо этдилар.

Закий ўқувчимизга аёнки, Шайхул -машойихнинг неча йиллар руҳиятига эш бир одатлари бор. Ул зот ҳар саловотдан сўнг бир-икки соат танҳо қолиб муроқабага бериладилар. Ўз таъбирлари ила айтганда, аршу курсини, лавҳу қаламни сайр этадилар. Вужуд шаҳрини кезиб, ичу ташини сарҳисоб этадилар. Пирнинг бул сифатини яхши билган Султон номоздан сўнг таъзимга келди.

– Қиблагоҳ, энди истироҳат этсинлар. Олис йўлда азият чекибдирсиз.

Шайх маъқуллаб бош ирғади. Санжар пири комилни хос ўтовига кузатиб қўйиб, қароргоҳи томон кетди.

Азиз ўқувчи, ниҳоят салжуқийлар деб аталмиш муаззам ва бепоён салтанатнинг якка ҳукмдори Султон Санжар ибн Маликшоҳнинг номаи аъмоли хусусида икки калима сўз айтмоқ ўрни келди чоғи.

Мана 30 йилдирки, Санжар ота мерос мулк султони. У падари бузруквори Маликшоҳ Алп арслон ҳаётлигида шаҳзодаларга муносиб илму ҳикматни эгаллай бошлаган эди. Санжар қорийи мураттаб эди. Қуръонни етти ёшидан ёд биларди. Ҳунари аслан аҳли шамшир бўлса-да, қалбан аҳли диллардан эди. Тез-тез такиягоҳларни зиёрат қилар, зикрни севар, давлат ишларидан, ҳарбу зарбдан фориғ бўлганида дарвешлар ҳалқасида ҳордиқ чиқаришни ёқтирарди.

Таъби назми бор эди. Бадиҳа айтарди. Назмда собир Термизий, Анварий сингари камол касб этмаган бўлсада, байтлари гоҳо нишонга тегарди. Суҳбатдошлари уламо, фузало, фиқҳ аҳли, муҳаддислардан эди. Муҳорабаларда, жангу жадалларда бир неча туяга ортилган кўчма кутубхонасини ҳам олиб юрарди. Қол илми, ҳол илмини хўп биларди. Пири туркистоний Ҳожа Аҳмад Яссавий ҳикматларини ёдаки қироат қилганда гулдуракдек кучли, ширадор товушга сомелар бош эгиб қулоқ осарди.

Ана шу Санжари мовий ибн Маликшоҳ ҳозир турк элининг шайху машойихи, султонлар султони суҳбатига мунтазир бўлиб, Жайҳун бўйида хаёлчан ўтирибди.

Бир замон пири комилнинг сасини эшитгандек ортига ўгирилди. Кимса йўқ эди. Билдики, пир уни кутмоқда. «Бисмилло» деб ўрнидан турди. Шайх ўтовига қараб юрди.

Султон ул-Орифин шоҳни бўсағада кўриб, муртидан кулди.

– Давлатпаноҳ, мунда келинг, деб чорлаймиз, қайрилиб қарамайсиз.

Хос хона ила дарё ораси олис эди. Санжар билдики, пири уни савқи табиий ила ҳузурига чорлаган. Ҳукмдор бахмал кўрпачага, Шайхнинг рўпарасига бориб ўтирди. Бир замонгача иккала султондан садо чиқмади. Шайх «Майли, шоҳ дардини айтсин» деб кўтарди.

Санжар эса табибга шарҳи ҳолини баён этмоқчи бўлиб келган беморга ўхшар, лекин гапни нимадан бошлашни билмас эди. Ниҳоят у кўнглини ёрди: – Ҳазратим, ичим аччиқ майга тўлган хумдай қайнаб тошадир. Дунё зериктиради. Ҳар замон қорақуёндек хаёллар босиб келадир. Иброҳим Адҳамдек барчасидан воз кечиб, бош олиб, чўлу биёбонга кет ва ё дарвешлар ҳалқасига қўшил, дейдур.

– Бул таҳайюл, – деди Шайхул машойих, – Иброҳим Адҳам мақоми бўлак, сизники бўлак. Ҳалқа йўли ғоят олис йўл. Бунинг учун нафси амморни забт этиб, нафси сафияга етмоқ лозимдир. Умрингиз вафо қилармикан? Сиз ўттиз йил тахт узра даврон сурдингиз. Шоҳлик роҳатидан воз кечмоққа кўнглингиз ризодир, вале кўзингизчи, кўз рози бўлармикан?

– Магар Аллоҳдан амр бўлса.

– Аллоҳ ва субҳаноҳу таоло шоҳу султонлар менинг ердаги соямдир дея марҳамат этдилар. Ҳақ Мустафо ал-адлу иззу дину ва қувватус султони ва фиҳи салоҳул-хосати вал омати деб башорат қилдилар. адолат дин иззати, султон қуввати, раият тотувлиги ва кулли яхши амалларга тарозу эрмиш. Бу ҳадиси шариф адолат қўнғироғини ёдингизга солмайдиму? Ривоятни эсланг давлатпаноҳ.

Султон Санжар пешонасини ишқаб анча ўйга толди, аммо адолат қўнғироғи ҳақидаги ривоят эсига келмади, ё эшитмаган ёки хотиридан фаромуш бўлган.

– Узр пирим...

Шайхул машойихнинг чўл шамолидан қорайган чеҳрасида ним табассум жилва қилди.

– Ёшликда ўқидинг – мармарга ёзилди, қариликда ўқидинг – қумга ёзилди. Ҳай, бул кўҳна ривоятга бир боқинг, Султон. Ер юзида сизга ўхшаган, эҳтимол сизга ўхшамаган бир подшоҳи аъзам бор эди. Ул подшо эл сўзини соғинарди, раият дардига қулоқ осмоқни орзу қиларди. Вале, саройга бир мусулмон арзи дод бирла келмас, гўёки бул мамлакатнинг подшоҳи оламдан ўтгандек эди. Шаҳаншоҳ бу ҳолдин озурда бўлди,. Хос мулозимни чорлаб сўрадики, нечук саройга бир кас шик ва шикоят бирла қадам босмас? Ҳокиму беклардан, қозию қузотдан барча розими? Мулозим жавоб қилдики, халқнинг дарди мўлдир. Сиз ҳазратга айтадурғон сўзи сой тошидан бисёрдир. Валекин вузаро бирла умаро уларни саройингизга ёвуқ йўлатмас. Арз бирла келган кишини ёлғон ваъдага тўлдириб, изига қайтарурлар. Подшоҳ амр қилдики, саломхонага қўнғироқ осилсин, ипи дарвозага бойлансин, арқон онқадар паст бўлсинки, норасида боланинг қўли ҳам етсин. Кимники шоҳга айтар сўзи бўлса, ўша ипни тортсин. Хоҳ бомдод, хоҳ аср, хоҳ шом вақти демай, қўнғироқни чалсинлар. Халқ дардини эшитгани қулоғи том битган сипоҳи жазога мустағиқдир.

Саъдулла СИЁЕВ.

1. Ан-надаму тавбатун – пушаймонлиқ тавба оқибатидур. Ҳадис.

2. Е Оллоҳ, ўзинг, бизни имтиёзли кишилардан қилғайсан.

● Тошкент вилоятининг Куйи Чирчиқ туманида кариялар учун «Саховат» дам олиш маркази очилди. Соғломлаштириш марказида мижозлар учун барча қулайликлар мавжуд.
СУРАТДА: бу ерда дам олаётган бир гуруҳ қариялар марказ хизматидан мамнунлар.

Эркин БОТИРОВ олган сурат.

«Адолат» меҳмони

ЭЛУ ХАЛҚИМНИ СИЙЛАРМАН

Шоир Қамбар Отанинг ижоди шеърият мухлисларига кўпдан таниш. У тиниб-тинчимайдиган, доимий ҳаракатдаги фаол ҳазил табъларидан. Бу нозик қалб инсонининг 20 дан ортиқ шеърий китоблари, жаҳон шоирлари ижодидан қилган кўпдан кўп таржималаридан ўқувчилар баҳраманд бўлишган. Шоирнинг катталарга аталган шеърларидан дилларни яйратиб, кўнгилларга равшанлик берувчи лирик ҳолатлар, чуқур фалсафий мушоҳадалар, янги ташбеҳлар ва кутилмаган хулосалар учрайди. Шеърларнинг мазмун ва шакл жиҳатидан ранг-баранглиги ўқувчида фикр уйғотади.

ЮРАКНИ АРДОҚЛАБ

Каминангни ночор айлама, қаратмагин киборларга,
Илоҳим, муҳтож этма элга беэътиборларга.
Ҳақдан тониб бир нокаснинг ўлмай хизмати этсам,
Нечук жавоб айлагайман ёр-дўст, ҳеш-таборларга.

Асалим деб, мазалим деб элу халқимни сийларман,
Қалбимда зарра рағбат йўқ дағал, заққум-заҳарларга.
Ҳаётманки одоб сақлаб, ростгўй юракни ардоқлаб
Яхшилар ишончин оқлаб, сажда қилгум саҳарларга.

Кеккайиб ҳода юрганлар – назари осмонга битган,
Эгилолмай умри ўтган ярамагай сафарларга.
Кавонидан музи тушиб, димоғидан бези тушиб,
Узангидан тушолмасдан бошин урғай деворларга.

Ҳақ вақтида қарор топмиш деган маъно вобастадир
Ғойибдамни, ҳаводамни, симдан келган хабарларга.
Умринг ўтар бу дунёда кеккайишни билмай Қамбар,
Шерикдиргин камтарликда халқинг кучган зафарларга.

ЯХШИЛАРНИ ДУО ҚИЛИНГ...

Қариялар – дуогўйлар дуо қилинг ҳар жонга,
Ҳаёт тилинг, камол тилинг эзгу дилли инсонга.
Равон тилинг, хотиржамлик, тинчлик тилинг жаҳонга.
Дуойингиз элга мадад эй, жонлари фидойим,
Умрингизни бекор узоқ қилмагандир Худойим.

Сийнангизда қуёш кулар, қалбингизда ой бордир.
Ўтирган пок ўрнингизда жаннат деган ном бордир.
Давлатингиз соясида юзлаб Хотам-той бордир.
Эртаю-кеч дуо қилинг эй, жонлари фидойим,
Умрингизни бекор узоқ қилмагандир Худойим.

Қадрин билган юрт кексасин боши узра кўтарғай.
Ёмғир, қордан кўкарғай ер, дуодан эл кўкарғай.
Тилагингиз субҳи саҳар ижобатга етказғай.
Фариштали қариялар эй, жонлари фидойим,
Умрингизни бекор узоқ қилмагандир Худойим.

Йўлингизни беринг нурин, мен қулингиз бўлайин,
Этагингиз маҳкам тутай, минг бир тавоф қилайин.
Ойлаб эъзоз этай, доим пешонангиз силайин.
Яхшиларни дуо қилинг эй, жонлари фидойим,
Умрингизни бекор узоқ қилмагандир Худойим.

Бобожонлар, момажонлар бутун бўлсин кўнглингиз.
Букчаймасин, букилмасин, тоғдай бўлсин кўксингиз.
Ёшингиздан ибрат олғай Қамбар Ота ўғлингиз.
Эзгу диллар бахтли-тахтли, сиздай бўлсин илоҳим,
Дуо қилинг иймон берсин, умр берсин Худойим.

УЛУҒ ЁШГА ЕТКАЗСИН

Мард йигитни доно бошга етказсин,
Ошиқ қалбни қалам қошга етказсин.
Муҳаббат дурлари – ўғил-қизлари
Камол топганида ошга етказсин.

Ҳар мўминни фарзанд, дўстлардан ёлчиб,
Аҳён-аҳён севинч ёшга етказсин.
Тақдир синовига дуч келса кимдир,
Иншоолло уни дошга етказсин.

Инсофли юракни эзгу муродга,
Каззоблар дилини ғашга етказсин.
Тилла тоғин топдим деган чоғида
Ёмонни нафратли тошга етказсин.

Ўзбек деган улуғ, мўътабар халқни
Мангу содиқ қардош-дўстга етказсин.
Ватан дея ёнган қалблар сафида
Қамбар, сени улуғ ёшга етказсин.

Қамбар ОТА.

Ғалла мустақиллиги йўлида

БОЁВУТЛИКЛАР ҒАЛАБАСИ

Сирдарё вилояти ғаллакорлари ҳам ғалаба маррасига етиб келдилар. Миришкорлар мавжуд майдоннинг ҳар гектаридан 25 центнердан зиёд ҳосил кўтариб, 215 минг тонналик дон хирмони уйишга муваффақ бўлишди. Шунинг 183 минг тоннаси давлат қабул пунктларига топширилди.

Эришилган улкан муваффақиятга Боёвут тумани деҳқонлари, айниқса, баракали ҳисса қўшишди. Туманда тайёрланган жами ғалла 24 минг тоннадан ошиб кетди.

– Бу йил туманимизда мисли кўрилмаган даражада ҳосил етиштирилди, – дейди Боёвут туман дон қабул қилиш шохобчаси мудири Шокир Ғойибназаров. – Ушбу ҳосилни батамом нобуд қилмасдан ўриб-йиғиб олишнинг ўзи бўлмайди. Мақсадга етишиш учун барча хўжаликларда ишнинг бориши устидан қаттиқ назорат ўрнатилди. Зарур вақтда ўрим комбайнлари ва транспорт воситалари кеча-кундуз ишлатилди. Дала-бункер-транспорт-қабул пункти» конвейери узлуксиз ишлаб турди. Буларнинг ҳаммаси муваффақият омили бўлди. Туманда бор ҳосилни мисқолигача нобуд қилмай йиғиб-териб олиш мақсадида ғалла ўрим-йиғими уюшқоқлик билан давом эттирилмоқда.

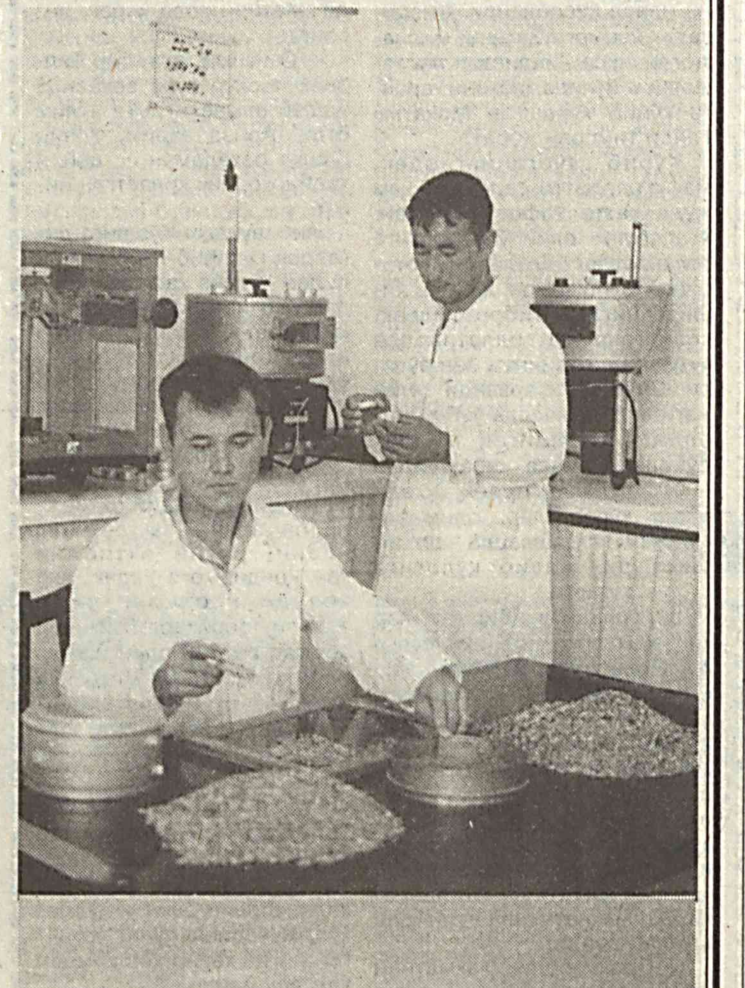

СУРАТЛАРДА: 1. Боёвут дон қабул қилиш шохобчаси лаборатория мудири Олим Қурбонов ва лаборант Шуҳрат Ғойибназаровлар хўжаликлардан келтирилган донни синчиклаб текширгандан сўнг қабул қилинади. 2. Буғдой хирмонлари.

Эркин БОТИРОВ олган суратлар.

«Диққат – пиёда»

АВТОУЛОВ ҲАЙДОВЧИЛАРИ САБАБ ДЕЙМИЗУ...

Автотранспорт воситалари узоғимизни яқин, оғиримизни енгил қилади. Шунинг учун ҳам улар ҳаётимизга тобора кенгроқ кириб бормоқда. Айниқса, шахсий автоулов турлари сони йилдан-йилга ортиб боряпти. Биргина Тошкент вилоятининг Қибрай туманида ҳозирги кунда 17 мингтага яқин автоулов мавжуд. Уларнинг 14 минг 106 таси шахсий автомашиналардир.

☼

– Лекин улар билан эҳтиётсиз муносабатда бўлинса, бахтсизлик, қолаверса фалокат манбаи ҳамдир, – деди туман Ички ишлар бўлими Давлат йўл ҳаракати хавфсизлиги хизмати бўлими ходимлар бўлинмаси бошлиғи, милиция майори Ирмат Нурохунов. – Туманимизда шу йилнинг ўтган беш ойи мобайнида ана шундай эҳтиётсизлик туфайли эллик олтита йўл транспорт ҳодисаси содир этилди. Натижада ўн беш киши ҳаётдан бевақт кўз юмди. Олтмиш нафар киши эса турли даражада тан жароҳати олди.

Таҳлиллар яна шуни кўрсатганки, йўл транспорт ҳодисалари асосан автотранспорт ҳайдовчилари машинани бошқаришда йўл ҳаракати қоидаларига риоя қилмасликлари натижасида юзага келар экан. Улар аксарият ҳолларда чорраҳалардан ўтиш қоидаларини бузганлар. Лозим бўлмаган ерда асоссиз тезликни оширишган.

– Туман ҳудудидан ўтган йўлларда айниқса, ёзги мавсумда Бўстонлиқ тумани тоғ зонасига дам олишга чиқувчилар ҳисобига автотранспорт воситалари оқими янада кучаяди. Мазкур Тошкент – Чимён йўналишида бир кунда 18 мингдан 23 мингтагача транспорт воситалари ўтиб, яна ортга қайтади. Бу эса, Қибрай тумани Йўл ҳаракати хавфсизлиги хизмати бўлими ходимлари зиммасига янада кўпроқ масъулият юклайди. Бу ўринда шуни ҳам алоҳида қайд этиб ўтиш лозимки, шундай катта транспорт оқими ўтадиган Тошкент – Чимён магистрал йўли деярли ёритилмайди. Бу эса тунги пайтлар транспорт воситалари ҳаракати устидан назоратни қийинлаштиради. Шунга қарамай барча ходимларимиз масъулиятни чуқур ҳис қилган ҳолда ўта хушёрлик билан ишламоқдалар.

Маълумки, йўл ҳаракати хавфсизлиги кўп жиҳатдан пиёдаларнинг йўл ҳаракати қоидаларига қатъий риоя этишлари билан ҳам боғлиқ. Шу сабабли кўпинча йўл транспорт ҳодисаларига автоулов ҳайдовчилари сабабчи деймизу, аммо кўп ҳолларда бунга пиёдалар ҳам айбдор эканлигини унутиб қўямиз. Кўпчилик ҳолларда улар ман этилган жойлардан йўлни кесиб ўтиш, пиёдалар учун қурилган йўлкалар қолиб, беписандлик билан автотранспорт ҳаракатланадиган катта йўллардан юриб, авария ҳолатини юзага келтирадилар. Бунга биргина мисол асосида яққол ишонч ҳосил қилиш мумкин. Жорий йилнинг ўтган беш ойида туманимизда содир этилган йўл ҳодисаларининг ўттизтасида пиёдалар уриб кетилган. Ҳозир республикамизда «Диққат – пиёда!» ойлиги ўтказилмоқда. Бизнинг бўлимимиз ходимлари ҳам мазкур тадбирда фаол иштирок этяптилар. Маҳаллалар ва бошқа жамоатчилик муассасаларида ёшлар ўртасида тушунтириш ишлари олиб бормоқдалар. Лекин катта ёшдаги йўловчиларимиз ҳам йўл ҳаракати маданиятини ўрганишлари учун улар билан ҳали кўп ишлашимиз лозим, – деди сўзининг якунида Ирмат Нурохунов.

Ислом АҲАД,
Беҳзод ЮСУПОВ.

СУРАТДА: туман йўл ҳаракати хавфсизлиги хизмати бўлими ходимлар бўлинмаси бошлиғи, милиция майори Ирмат Нурохунов касбдошлари билан бирга.

Эркин БОТИРОВ олган сурат.

Жиноят ва жазо

ТУНГИ ШАРПАЛАР

ёхуд яна бир жиноий гуруҳнинг қилмишлари хусусида

(Давоми. Боши 23-сонда)

«АГАР ОМОН ҚОЛАЙ ДЕСАНГ...»

... Ўша куни кечга яқин Рабиха Сергазиевалар хонадонига меҳмон келди. Одилбек Сергазиевнинг дўсти эди. Рабиха турмуш ўртоғи билан унинг дўстини очиқ кўнгиллик билан кутди. Одилбек меҳмон баҳона ароқ ҳам ичди. Соат 21 ларда эса улар меҳмонни кузатишди. Эр-хотин бироз суҳбатлашиб ўтиришди. Айниқса, яқин кунларда сотиб олажак мебеллари ҳақида тўлқинланиб гапиришди. Ахир, улар бир йилдан бери шу мебель учун оз еб, оз ухлаб пул йиғишган эди-да!

Жамғармалари 500 АҚШ долларию 260 минг сўм бўлганди. Улар долларни ёмон кўздан яшириб ертўладаги банкага солиб қўйишганди. Сўмлар эса ётоқхонадаги кастрюлканинг ичида сақланарди...

Эр меҳмон билан бироз ароқ ичгани учун тез ухлаб қолди. Кўп ўтмай аёл ва унинг болалари ҳам уйқуга кетишди. Аммо ярим тунда (соат 02 ларда) ётоқхоналарининг эшигини очиб бирин-кетин уч киши кириб келди. Шарпадан аёл уйғониб қараса, уларнинг иккитаси юзига қора колготка кийиб олган, учинчисининг юзи эса очиқ эди. Аёл қўрққанидан додлаб юборди. Аммо эрининг кайфи борлиги учун у уйғонмади.

Биттаси қўлидаги қирқма милтиғини аёлга тўғрилаб, овоз чиқармаслигини уқтирди. Иккитаси эса Одилбекнинг оёқ-қўлини полиэтилен ипи билан боғлаб, меҳмонхонага кўтариб олиб чиқиб кетишди.

Қирқма милтиқ тутган босқинчи аёлга:

– Агар ҳаётда омон қолай десанг овоз чиқармай менинг айтганларимни бажар, – деди.
– Майли, фақат бизнинг ўзимизга тегма!
– Пулни қаерга қўйгансан, топиб бер!
– Пул анави кастрюлканинг ичида.
– Қани?

Аёл кастрюлкадан 260 минг сўм пулни олиб берди. Бироқ босқинчи ундан 10.000 сўмини қайтариб аёлга берди.

– Бу пулни берганимни шерикларим билмасин!

Шу пайт эркакни кўтариб чиқиб кетган икки босқинчи ҳам аёл ҳузурига кириб келди. Улардан бири:

– Энди тезроқ долларларни топиб бер! – деб дағдаға қилди.

Оёқ-қўли дир-дир титраётган шўрлик аёл ертўлага тушиб банкага жойланган 500 АҚШ долларини ҳам олиб чиқиб берди.

– Бу кам! Бор, қолганини ҳам олиб чиқ!
– Бошқа йўқ-ку! Бўлса олиб чиқаман-да!
– Унда тиллаларни топиб бер!

Аёл эрининг тилла занжирини олиб чиқиб берди.

– Энди ўзингнинг тиллаларингни олиб чиқ!
– Менинг тиллаларим йўқ!

Жабрланувчи бу гапни айтишга айтди-ю, барибир ишонмасликларидан қўрқиб эрининг соатини топиб берди.

– Менга соат керак эмас!

Босқинчи шундай дея Швейцарияда ишлаб чиқарилган, ойнаси биллурдан бўлган бу соатни ҳам чўнтагига солиб қўйди. Аёлдан бошқа ҳеч нарса унмаслигига ақллари етган ғаротчиларнинг ўзлари хоналарни тинтишни бошлаб юборишди. Биттаси тахлоғлиқ кўрпанинг орасидан 60 минг сўм пул топиб олди. Ва уни кўрсатиб аёлга ўшқирди:

– Бошқа пул йўқ девдинг, мана бу нима? Агар яна уйингдан пул топсам, эрингни отиб ташлайман!
– У пул қўрққанимдан эсимдан чиқиб кетган экан!
– Агар яна бир сўм топсам ҳам эрингни асфалософилингга жўнатаман!

Эрини отиб ташлашларидан қўрққан аёл:

– Ҳув анави кичик қути ичида 800 сўм пул бор, – деди.
– Сени 800 сўминг керак эмас, – деди. Лекин уни ҳам олди.

Босқинчилар яна уйни тинтишни давом эттиришди. Ҳеч пул топа олмаганларидан кейин «Шарп» номли 2 кассетали аудиомагнитофнини ҳам олишди.

– Энди бизга бу магнитафоннинг ҳужжатларини топиб бер!

Ҳаммалари шу ҳужжатни қидиришди. Аммо топа олишмади. Ноилож меҳмонхонанинг чироғини ёқишди, ҳужжатлар жавонда турган экан, олишди.

– Шундан кейингина улар бошқа бойлик топа олмасликларига ақллари етди шекилли, – дейди Рабиха Сергазиева, – мени ва болаларимнинг қўл-оёқларимизни боғлаб, бошқа-бошқа хоналарга ўтказиб қўйиб чиқиб кетишди...

Аёл эмаклаб эри ётган хонага кирди. Қараса у жароҳатланган ҳолда оёқ-қўли боғланиб ётибди. Тиши билан целлофан ипни ечди. Кейин эри унинг қўлини ечди. Икковлари қўрқувдан ўтакалари ёрилган болаларнинг оёқ-қўлларини ечишди. Қарашса босқинчилар эшикни қулфлаб, калитини синдириб кетишибди...

Қибрай туманидаги Янгиобод қишлоқ фуқаролар йиғини ҳудудидаги Асаларичилик кўчасида содир этилган бу талончилик жиноятидан тушган ўлжани гуруҳ бошлиғи Қосим Қодиров, Руслан Аутов, Вадим Борковскойлар биргаликда амалга оширишган эди. Бироқ бу гал ҳам улар жиноят жойидан силлиққина чиқиб яширинишга улгурдилар.

ОЛЬГА КИМГА ҲУЖУМ

Уюшган жиноий гуруҳ аъзолари навбатдаги талончиликни Қорасув даҳасида амалга оширдилар. Улар Қудрат исмли «разведкачи»лари келтирган маълумотларга асосланиб Ольга Кимнинг хонадонини нишонга олишди. Босқинчилар бу талончилик учун пухта тайёргарлик кўришди. Ниҳоят, қулай фурсат етилгач бир жойга тўпланиб «оқи»дан майдалашди. Кейин жабрланувчи яшайдиган 40-уй олдида келишиб, «нишон»га олинган Ольга Кимнинг уй эшигини очишини пойлашди. У ташқарига чиқиш учун эшикни очган пайтда эса Қосим Қодиров ҳужум қилиб, оғзини қўли билан маҳкам беркитди-да шўрлик аёлнинг бўйнига пичоқ тираб ичкарига олиб кириб кетди. Кетидан ниқоб кийган Қудрат ва Турсунлар ҳам хонадонга тез кириб эшикни ичкарисидан беркитиб олишди.

Қосим Қодиров эсхонаси чиқиб, жони ҳалқумига келган Ольганинг бўйнидан ҳамон пичоғини олмай:

– Қани, итвачча, пул ва қимматбаҳо буюмларни топиб, ўз қўлинг билан тутқаз! Аксинча икки елканг ўртаси бошсиз қолади, – деб дағдаға қилди. Шўрлик Ольга оғиз очмай туриб унга яна савол бера бошлади:

– Отанг қаерда ишлайди? Айтмайсанми? Айтмасанг ҳам биламан. У машина олиб сотади. Пули кўп. Топиб берасан! Айт, топиб берасанми, ё йўқми?

Қосимнинг барча саволлари жавобсиз қолди. Негаки ғоятда қўрқиб кетган Ольга бу тугул, бошқа саволларга ҳам жавоб бераоладиган даражада эмасди.

Босқинчилар буни яққол сезиб қолганлари учун ҳам Ольгадан жавоб кутишмади. Ўзлари емиш излаган оч бўридек хоналарни титкилаб ўлжа қидиришди. Қиймати 297 АҚШ долларига тенг бўлган «ДЭУ» видеомагнитафонини, нархи 200 АҚШ долларига тенг бўлган «САНИО» номли стереомагнитафонни, нархи 40000 сўм бўлган тилла зиракни, умумий нархи 100000 сўмлик 2 дона тилла занжирларни, умумий қиймати 60000 сўм бўлган 4 дона тилла узукни, нархи 80000 сўм бўлган 2 та тилла браслетларни, нархи 90000 сўм бўлган «Сега» ўйин приставкасини, нархи 50000 сўмлик болалар ўйинчоқ машинасини, умумий қиймати 12000 сўмлик 6 дона «Ўзбекистон» коньякларини, нархи 4000 сўм бўлган «Смирнов» арoғини, умумий нархи 30000 сўм бўлган 6 дона сочиқларни, умумий қиймати 100000 сўм бўлган 2 дона аёллар костюмини, шунингдек, 7500 сўм ва 90 АҚШ долларини олиб бир тугунга жойлашди. Кейин хотиржам бўлиб Ольганинг қўл-оёқларини боғлаб, «агар бирор кишига бу ҳақда чурқ этсанг, ёки милицияга арз қилсанг, билиб қўй, албатта, келиб сени ўлдириб кетамиз», деб қўрқита-қўрқита астагина қуён бўлишди...

Нафси бад киши еб тўймас, боз устига топгани текин бўлса иштаҳасининг карнай бўлишиню ўпқонга айланган нафсининг ҳакалак отишини томоша қилинг, деб бежиз айтишмаган экан. Қосим Қодировнинг очофат гуруҳи ҳам Ольга Кимдан ўмарган шунча бойликни кўрдим демай пакқос еб битиргач яна ундан-да мўмайроқ бойликка хомтама бўла бошлади.

«БИЗ МИЛИЦИЯДАН!»

Турсун ва Ольга исмли «разведкачи»лар Мирзо Улуғбек туманида яшовчи Ғафур Макбелнинг «бой-бадавлат эканлиги, уйида кўп миқдорда АҚШ долларлари сақланаётгани» ҳақидаги маълумотни келтиришганида Қосим Қодиров йўқотган нарсасини топгандек қувониб кетди. Қандай қилиб бўлмасин бу хонадонга бостириб кириш, қимматбаҳо буюмлару АҚШ долларларини қўлга киритиш режасини туза бошлади. Макбелнинг яшаш жойи, турмуш тарзи, оила аъзоларини пухта ўрганди. Ниҳоят бу хонадонга милиция ниқобида кириб боришга қарор қилди.

Эрталабки соат 8 билан 9 оралиғида Макбел ҳам, унинг турмуш ўртоғию фарзанди ҳам ҳали кўчага чиқиб улгуришмади. Ногоҳ эшик қўнғироғи жиринглади.

– Ким у? – сўради Макбел.
– Биз милициядан!

Макбел эшикни очганида қаршисида бир йигит кулиб турарди.

– Хўш, хизмат, хуш келибсизлар?
– Паспорт режимини, текшириб юрибмиз. Паспортларингизни кўрсатинглар.

Макбел эшикни очиқ қолдириб ичкарига кириб кетиши билан ташқаридаги уч «текширувчи» хонадонга отилиб, бири Макбелни, иккинчиси унинг қизини тутиб, бўйнига пичоқ тирашди. Эрию қизининг аҳволини кўрган аёл додлаб юборди. Аммо ваҳшийлар тезда унинг оғзини беркитиб қўл-оёғини боғлаб ваннахонага киритиб қўйишди. Норасида қизни ҳам шу кўйга солишди. Кейин навбат Макбелга келди. Золимлар унинг ҳам қўл-оёғини боғлаб ташлашди-да ошхонага олиб кириб қийнай бошлашди, уришди, тепишди. Жабрдийдани азоблаб роҳат қилишди. Қийнаб иродасини синдиргач эса сўроққа тутишди:

– Қани тезроқ айт, доллар ва тилла буюмларинг қаерда туради?
– Менда доллар ҳам, тилла буюмларим ҳам йўқ!
– Айтмайсанми, майли, унда сен томошабинлик қилиб тур. Барчасини ўзимиз топиб оламиз!

Босқинчилар шундай дея хоналарни бир бошдан тинтий бошлашди. Жиҳозлару буюмларни титиб, ўзларига керагини бир ёққа, кераксизини иккинчи ёққа улоқтира бошлашди. Ҳамма нарсани «элак»дан ўтказишгач эса Макбелга қараб:

– Биз ўзимизга зарур нарсаларнигина олдик. Қолганларини ўзингга ташлаб кетяпмиз. Бунинг учун бизга раҳмат айт. Яхшилигимизни унутма, дарвоқе, яна милицияга хабар қилиб юрма-я, нақ бошларинг кетади, – дейишди-да, «юк»ларини кўтариб чиқиб кетишди.

Жабрланувчи Макбел хонадонидагилар бу ваҳшийликлардан шунчалик қўрқиб кетган эдиларки, асти қўяверасиз. Ҳатто, босқинчиларнинг бу қилмишларидан милицияни хабардор этишга ҳам қўрқишди.

Талончилар эса «операция»ларининг имижимида якун топганидан дўппиларини осмонга отишди. Ўлжалари ҳам ёмон эмасди. Улар бу хонадондан 230000 сўмлик уч донна тилла перстень узуклари, умумий қиймати 50000 сўмлик тўрт дона аёллар тилла узуги, умумий нархи 39000 сўмлик тўрт дона тилла занжир, умумий нархи 50000 сўмлик икки дона тилла браслет, нархи 230000 сўмлик «Панасоник» маркали телевизор, нархи 50000 сўмлик худди шунақа маркали видеомагнитафон, нархи 80000 сўм бўлган чарм куртка, нархи 40000 сўм бўлган эркаклар туфлиси, 950000 сўм пул ва 3500 АҚШ долларини олиб жуфтакни ростлашди...

Муҳиддин МУСАЕВ,
Тошкент вилояти прокуратурасининг криминалист прокурори.
Мурод КАЛОНХОНОВ,
«Адолат» мухбири.

(Давоми келгуси сонда).

Юнусобод туманидаги 51-ўрта мактаб томонидан Фориқов Отабек Бекмуродович номига 2001 йил 12 июнда берилган О"R–Е №0139105 рақамли гувоҳнома йўқолганлиги сабабли

БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

Муассис: Ўзбекистон «Адолат» СДП Сиёсий Кенгаши ва «Адолат» газетаси ижодий жамоаси.

Бош муҳаррир: Тўхтамурод ТОШЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

Т. О. ДАМИНОВ, А. Ғ. ҒУЛОММАҲМУДОВ, А. ЖЎРАБОЕВ, Р. З. АҲМАДАЛИЕВ (Бош муҳаррир ўринбосари), Р. Р. ҲАЙДАРОВ, М. МЎЙДИНОВ, К.РИХСИЕВ (Бош муҳаррир ўринбосари), Р. М. АЗИМОВ, Т. И. ЭРГАШЕВ, А. МАМАЖОНОВ, Ў.Ф. ЖЎРАЕВ, Н. НУРМАТОВ, М. КАЛОНХОНОВ, Д. Ғ. ТОШМУҲАМЕДОВА, З. Т. ТЎРАҚУЛОВ (ўз мухбир).

Мулоқот учун телефонлар:
Қабулхона – 133-41-89.
Хатлар ва шикоятлар бўлими – 136-55-64.
Котибият – 136-55-96.
Факс: (8.371) 133-41-89.

МАНЗИЛИМИЗ:
700047, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат Матбуот қўмитасидан 140 рақам билан рўйхатдан ўтган.
Буюртма Г– 400,
Ҳажми–2 табоқ.
Офсет усулида босилган.
Қоғоз бичими А–2

«Шарқ» нашриёт - матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.

Навбатчи– Илҳом СИДДИҚОВ | Саҳифаловчи – Баҳтиёр ҚЎШОҚОВ

Газета IBM компьютерида терилди.

Босишга топшириш вақти–20.00.

● Муаллиф фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқ қилиши мумкин. ● Реклама ва эълонлар ҳаққонийлиги учун буюртма берувчи масъулдир. ● «Адолат»дан кўчириб босиш фақат таҳририят рухсати билан амалга оширилади.
t Мазкур белги остида тижорат мақолалари чоп этилади. ● Газетанинг сифатли босилишига босмахона масъул.

Босишга топширилди 19.00.